

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

3/2018

TEMA:
OMVENDELSESFORKYNDELSE

- 16** Omvendelsesforkyndelse i dag
- 22** Lev her og nu – på vej mod det evige
- 28** Gud skaber troen – og livet giver den sin farve

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 3/2018. Årgang 153
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigtvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Månsson Westh,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Mange meninger om
forvaltningen af nadveren
Alex Dahl Karlsen

TEMA:**OMVENDELSESFORKYNDELSE**

- 06 Hvad er omvendelse?
Sverre Bøe
- 10 Overgivelse
Birgitte Anine Vibe Smidt
- 11 Omvendelsesforkyndelse
gennem historien
Carsten Skovgaard-Holm
- 16 Omvendelsesforkyndelse i dag
Henrik Nymann Eriksen

HORISONT

- 20 Vedrører miljø sagen os?
- 21 Tal i tide og utide

FOR TROEN

- 22 Lev her og nu – på vej mod det evige
Jens Ole Christensen
- 26 Vi er med i en fælles historie
Søren Skovgaard Sørensen

ANDRE ARTIKLER

- 28 Gud skaber troen
– og livet giver den sin farve
Flemming Harpøth Møller

BØGER

- 32 Samtidig ...
- 33 Om lidt
- 34 The Day the Revolution Began
- 36 Bornholmerne
- 37 Derfor er jeg luthersk
- 38 Jesus og de jødiske fester

Omvendelse kan ledsages af både den dystreste alvor og den herligste glæde. Det udfordrer os som forkyndere og menigheder til ikke at stivne i én form, som skal gælde i enhver situation

LEDER

Mange meninger om forvaltningen af nadveren

AF ALEX DAHL KARLSEN

Vi skal som menighed udfordre og hjælpe forældre til at fortælle deres børn, hvad nadveren er, og hvorfor vi går til nadver.

I den frimenighed, hvor jeg kommer, møder jeg forskellige meninger om nadveren, især hvordan vi *forvalter* nadveren.

Jeg tror, det har flere årsager. Vi er en flok med forskellig baggrund: Nogle har baggrund i missionsforeningerne, nogle i frikirkemiljøer, og andre har ikke rigtig nogen kirkelig baggrund. En anden årsag er, at synet på nadverforvaltningen har ændret sig markant de seneste årtier.

Der er nadver ved de fleste af vores gudstjenester. Sådan var det ikke for nogle få årtier tilbage i folkekirken. Der er langt flere (og yngre) børn med til nadver. Og så er der flere kirker, herunder vores, hvor "vinen" består af druesaft i stedet for rigtig vin.

Selvprøvelse

Endelig er der i dag typisk ikke det samme fokus på nadvergæsternes selvprøvelse (1 Kor 11,27ff), som der var for år tilbage. Og konsekvenserne

er markante: Nadverbordet er i dag i langt de fleste tilfælde åbent for samtlige gudstjenestedeltagere, evt. med det generelle forbehold, der hos os lyder: "Ønsker du at tro på Jesus og er døbt i hans navn, er du indbudt af ham til at deltage i nadveren."

Et eksempel på, hvordan der tidligere er blevet tænkt om selvprøvelse, kan findes i Øivind Andersens *Troslære* (en teolog, som har sat sig markante spor i LM). Indbydelsen til nadverbordet begrænses på to måder:

1. "Derfor skal barn, sovende, bevisstløse, sinnestykke, døende som har mistet opfatningsevnen, osv. ikke nyte Nattverden eller pånødes den" (s. 274, Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening, 1987). Tidligere har der derfor også i praksis været en form for nedre aldersgrænse omkring konfirmationsalderen.
2. Hvis man ikke vil prøve sig selv for Guds ansigt, har man ifølge Øivind Andersen heller

Ønsker jeg syndernes forladelse? Så er nadveren for mig

intet at gøre ved nadverbordet. Han skriver videre, at når menigheden ikke vil håndhæve kirketugten og afvise dem, som lever i åbenbar synd eller er til anstød i menigheden, altså er med til at føre mennesker bort fra Jesus, river det Guds menighed ned.

Afgrænsning og inklusion

Hvad står der om nadveren i Luthers lille og store katekismus? Udsagnene om selvprøvelse og kirketugt ligger på linje med Ø. Andersens (ovennævnte pkt. 2), men børns deltagelse i nadvermåltidet (ovennævnte pkt. 1) ser Luther derimod som ønskeligt:

1. Alle i familien skal lære, hvad nadveren er, hvilket er "husfaderens" ansvar, ifølge Luthers lille katekismus.
2. Nadveren er ikke kun for de voksne: "Fordi [børnene] er døbt og optaget i kristenheden, skal de også have del i nadverens fællesskab ..." (lutherdansk.dk).
3. Selvprøvelsen. Tror du disse ord: "Givet og udgydt for jer til syndernes forladelse?" "Derfor er de uværdige alene dem, der ikke mærker deres svaghed og ikke vil være syndere." (lutherdansk.dk)

Selv om jeg i begyndelsen skrev, at fokus i meningsudvekslingerne primært er på nadverforvaltningen snarere end på nadverens indhold, kommer vi alligevel ikke udenom at forholde os til, hvad nadveren er. For det får også betydning for, hvordan vi forvalter nadveren.

Ganske kort: Nadveren kaldes "en ny pagt ved Jesu blod". Forbilledet er påskemåltidet, som dels var et måltid for *pagtsfolket* alene, og dels hvor *hele familien* var samlet om påskelammet, både børn og voksne. Det signalerer både afgrænsning og inklusion.

I nadveren modtager vi den herliggjorte Jesu legeme og blod. Jesus er reelt nærværende, ikke bare åndeligt (for så ville han være en fraværende Jesus). Vi skal derfor ikke "hente Jesus ned

til os" i nadveren i vores tanker, bønner mv. Han er her virkeligt med syndernes forladelse.

Jesu legeme og blod "gives for jer" (Luk 22,19.20). Det medfører ifølge Luthers forklaring i den lille katekismus, at "den, som tror disse ord, han har, hvad de siger, og som de lyder, nemlig syndernes forladelse."

Udfordring til praksis

Hvad betyder det for vores nadverforvaltning?

Det betyder – i og med, at troen kommer af det, som høres – at indstiftelsesordene bør læses, som de står, så at troen kan gribe, at i nadveren er Jesu legeme og blod virkeligt til stede; ja, Jesus selv er der med syndernes forladelse. Det er "givet for jer", altså for den, som tror dette ord.

Det betyder også, at enhver må prøve sig selv: Ønsker jeg syndernes forladelse? Så er nadveren for mig. Hvis jeg vil bruge nadveren som dække over åbenlys synd, skal jeg blive siddende. Luther gør i sin store katekismus en del ud af, at det ikke så meget handler om, hvad jeg *føler*, men – om ikke andet – er spørgsmålet: *ved jeg*, at jeg har brug for syndernes forladelse? I givet fald er jeg velkommen ved nadverbordet.

Og så er børnene som fuldgyltige medlemmer af pagtsfolket velkomne til nadver. Fordi de er døbt. Når børnene ifølge Luther er velkomne ved nadveren, forudsætter han, at børnene oplæres i den kristne tro, inkl. hvad nadveren er.

I den forbindelse er der to spørgsmål til overvejelse: 1) Er vi som menighed gode nok til at undervise børnene i, hvad nadveren er? 2) Kan forældrene blot outsource oplæringen i nadveren til menigheden?

Vi skal som menighed udfordre og hjælpe forældrene til at fortælle børnene, hvad nadveren er, og hvorfor vi går til nadver. Det er i sidste ende forældrenes ansvar at sørge for, at børnene forstår, hvad der foregår (så det foregår i god ro og orden), hvad de modtager i nadveren, og at nadveren er for dem. ■

Alex Dahl Karlsen

TEMA

Hvad er omvendelse?

AF SVERRE BØE. OVERSAT AF JØRGEN BONDE

Både profeterne, Johannes Døber, Jesus og apostlene kaldte gang på gang mennesker til at vende om, skifte retning og få et andet sind. I dag er det os, som må råbe – hvis himmelens budskab skal nå frem.

Sverre Bøe, f. 1958

Professor på Fjellhaug International University College, Oslo
sboe@fjellhaug.no

Den smalle vej befinder sig midt ude på den brede vej,” siger vores studerende på Fjellhaug af og til, ”men med modsat kørselsretning!” Så er det ikke underligt, at der af og til sker sammenstød. Unge mennesker med kurs mod himmelen kolliderer med verdens børn. Hvad er der galt? Eller er det tværtimod godt og rigtigt, at det er sådan?

Vi vil i denne artikel se på, hvordan Bibelen fortæller om omvendelse. Hvad er omvendelse egentlig? Hvad vender man sig fra? Og hvad eller hvem vender man sig til?

Vend om!

Omvendelse udtrykkes i Det Gamle Testamente (GT) med det enkle verbum *vende*, på hebraisk *shuv*. Og det siges ofte. Særligt er det profeterne, som bad folket vende om: ”Vend jer dog alle fra jeres onde vej” (Jer 18,11b).

Klarere kan det ikke siges: Kursen er forkert; det vil gå galt. Diagnosen lyder brutalt og enkelt: ”... alle fra jeres onde vej”.

Det, som gjorde kaldet til omvendelse kontroversielt, var, at det lød til Israel, ikke til hedningerne. Det eneste omvendelsesråb, som er stilet til hedninger i GT, er Jonas’ forkyndelse til Nineve. Ellers er teksterne rettet til Israels folk. Verset, jeg netop citerede fra, begynder således: ”Så sig nu til *judæerne* og *Jerusalems indbyggere*: ... Vend jer dog ...” (Jer 18,11a).

Til enhver tid vil religiøse mennesker være enige om, at *de andre* burde vende om. Men når det er *os*, der kaldes til omvendelse, bliver det kontroversielt. Sådan var det også med Johannes Døberens og Jesu eget budskab. Det var i Judæas ørken, at Døberen råbte til sine egne landsmænd, der mente, at de havde Abraham til far: ”Omvend jer, for Himmeriget er kommet nær!” (Matt 3,2).

Ikke vandkanoner og tåregas ...

Tilsvarende læser vi i Bibelens sidste bog i et af menighedsbrevene til Guds syv dyrebare menigheder: ”Se, jeg står ved døren og banker på;

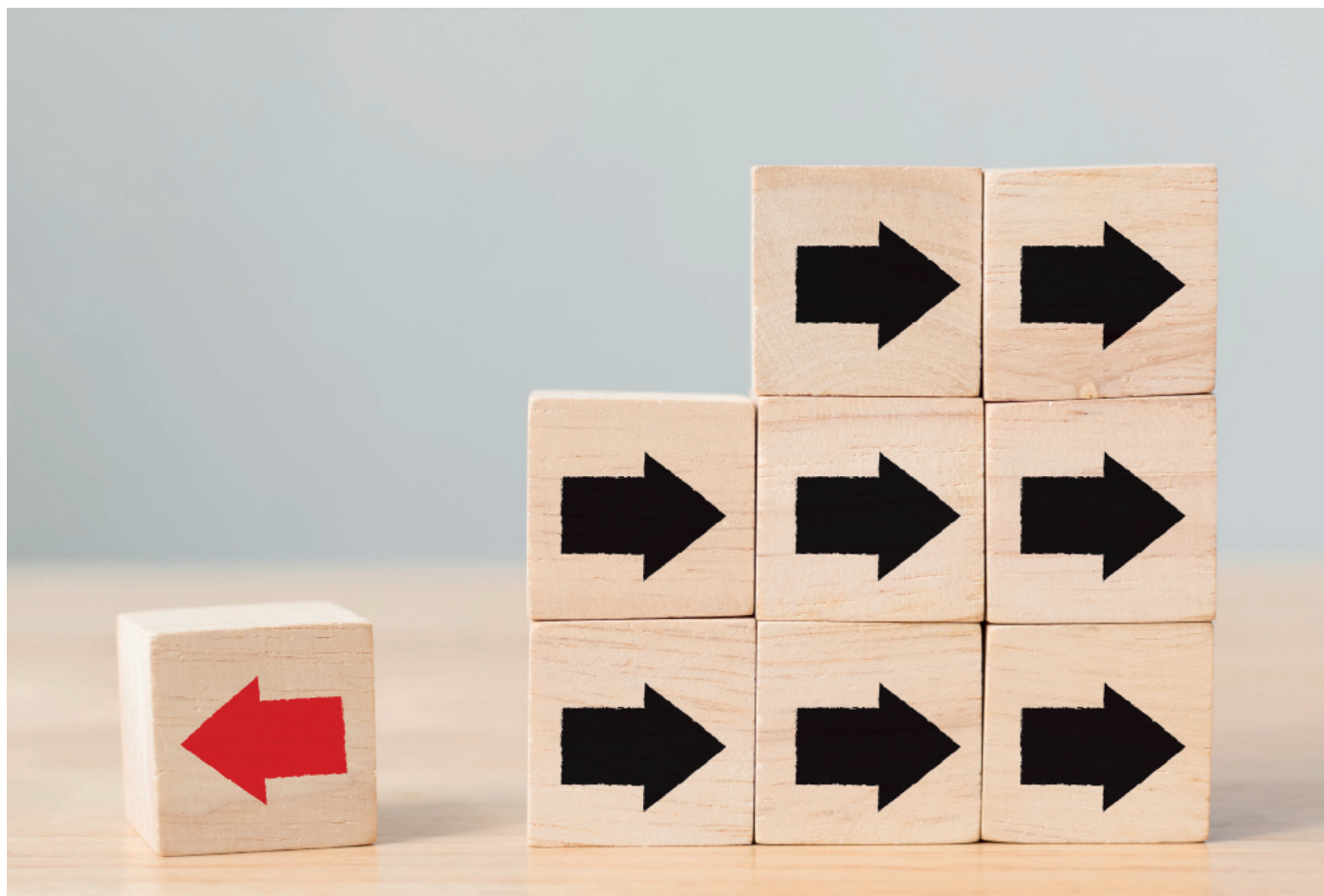

FOTO: ISTOCKPHOTO

hører nogen mig og åbner døren, vil jeg gå ind til ham og holde måltid med ham og han med mig" (Åb 3,20).

Han står altså ved døren. Og kaldet til omvendelse lyder stille, som en forsigtig banken på døren. Herren bruger hverken vandkanoner eller tåregas for at nå ind, for det er hans egen ejendom.

Men uanset dette er der en slags fornærmelse og provokation ved kaldet til omvendelse: Det er ikke godt og rigtigt, som det er nu. Vend om! Jesus selv kaldte folket for "øgleynge" og "I, som er onde" (Matt 12,34). Det onde, som mennesker siger, kommer virkelig "fra hjertet" (Matt 15,19).

Derfor befinder menneskene sig udenfor – uden for det rige, som er Guds rige. Omvendelse er at gå ind gennem porten/døren.

Guds rige er frelsens gave, frelsens sted, frelsens tid. På utallige steder omtales Guds rige som noget, der sætter et skel: Nogle "kommer ind i", "søger" Guds rige, eller de "kastes uden-

for" eller "står udenfor".

Guds rige har en "dør", en "port", og der er en "vej", som fører dertil. Men nogle bliver også stående uden for en lukket dør eller port. Saligheden er at komme til at "sidde til bords" i riget, det fuldendte rige.

Omformatering

Det Nye Testamente (NT) bruger to spændende udtryk for *omvendelse*. Ofte bruges samme ord som i GT (*vend om*, på græsk *strefo*), ofte med et forholdsord, der angiver retningen: til eller fra. Det forstår vi godt ud fra billedet af livet som en vandring ad en vej. Men pointen er altså, at det er en forkert vej og en gal retning.

Det andet udtryk er mere specielt. Det peger på vores indre, vores sind. Det må forandres. Så betyder omvendelse *sindsforandring*, på græsk *metanoia*.

Jeg fristes til at bruge it-sprog for at illustrere dette: Her kræves omformatering. Og det er ikke bare en ekstra Jesus-app, der skal tilføjes.

"Vend om," lyder det ofte i Det Gamle Testamente. Klarere kan det ikke siges. Kursen er forkert, og det vil gå galt, hvis vi fortsætter ad samme vej.

Omvendelse er i Bibelen noget, der både gælder begyndelsen og samtidig hele fortsættelsen

Det er hele styresystemet, som må væk og erstattes af et nyt.

Dermed ser vi, at omvendelse både er noget konkret (vend om og skift retning!) og noget, der griber dybt ind i hele vores indre (sindsforandring). Omvendelse er i Bibelen noget, der både gælder begyndelsen og samtidig hele fortsættelsen. Den ugudelige skal vende om, og den troende skal leve i en kontinuerlig omvendelse.

Omvendelse fra noget og til/noget

Der ligger også noget meget klart i de to forholdsord, som følger *omvendelse* i Bibelen: Der er noget, vi skal vende os *fra*, og der er noget, vi skal vende os *til*.

Paulus skriver om thessalonikerne: "...I vendte om til Gud fra afguderne for at tjene den levende og sande Gud" (1 Thess 1,9). Vi vender om *fra* synd, ondskab, vores ego/kød og andre afguder, og vi vender os *til* Gud, nåden og frelsen.

Hvorfor skal vi egentlig vende om? Er Gud ikke nådig, tilgivende, inkluderende og accepterende? Jo, og nej, ikke i den betydning, at han er tilfreds med, at "denne verdens fyrste" skal regere over sine skabninger. Han har skabt os til noget bedre.

Det er så talende og karakteristisk at se, hvordan både Johannes Døberen og Jesus forkyndte ordet enslydende med enkle ord som "vend om!", men samtidig med to nok så forskellige begrundelser. Nødvendigheden af omvendelse begrundes nogle gange med risikoen for dom og fortabelse: "Hvis I ikke omvender jer, skal I alle omkomme ligesom de" (Luk 13,3). Men lige så ofte er det *evangeliet*, som er begrundelsen: "Omvend jer, for Himmerriget er kommet nær!" (Matt 3,2).

Sådan bør Guds kirke stadig kalde til omvendelse. Både med myndig bibelsk domsforkyndelse, for Gud er fortsat hellig, og Jesus skal virkelig komme tilbage for at dømme levende og døde. Og samtidig med evangeliets milde røst: "Velkommen hjem! Du får lov til at flytte lige ind i Guds eget frelsesrige!"

Finde? Eller blive fundet?

Der er på samme tid noget dobbelt og paradoksalt omkring selve sagen, for hvem er den aktive i omvendelsen?

Nogle tænker, at det er enkelt, for det er jo os, hver enkelt af os, som må vende om. Vi må træffe vores valg og "vælge Jesus". Og set fra én synsvinkel er det helt sandt. Ingen bliver frelst mod sin vilje. Og af alle valg i livet er der intet bedre valg end det at vælge Jesus.

Og alligevel bliver der ikke sand kristendom ud af vores anstrengelser alene. Omvendelsen er på mange måder en gave, som Apostlenes Gerninger 5,31 siger: "...for at *give* Israel omvendelse og syndsforladelse".

Vi kan også tænke på lignelserne i Lukasevangeliet 15: Er omvendelse i den sammenhæng at *finde* eller at *blive fundet*? Var det ikke hyrden, som fandt får nummer hundrede? Og var det ikke kvinden, som fandt mønt nummer ti?

Og det er nok ikke helt enkelt at fordele æren for, at den fortabte søn kom hjem i huset; han måtte selv bryde op fra landet langt borte. Men hans far løb ham i møde. Og den hjemmeverende søn blev direkte opsøgt af en far, som tog en ekstra runde ud i mørket, fordi han ønskede ham med til festen.

Således er det ikke uden grund, at kirkehistoriens største teologer har kæmpet med at afbalancere menneskets respons i forhold til Guds initiativ, når man præcist skal formulere, hvordan det forholder sig med frelsens modtagelse eller afvisning.

Måske er der orden i saliggørelsens uorden

Flere forskere har peget på, hvor overraskende det er, at Jesus kaldte folk til omvendelse uden at knytte det til hverken tempel, ofring, synagoge, bodsøvelser, omskæring eller almisser. For jødedommen rummede flere bodsbevægelser, ikke mindst kendt fra Dødehavssamfundet i Qumran. Til forskel fra disse var Jesu omvendelsesforkyndelse påfaldende lidt optaget af ritualer.

Sagen er, at omvendelse i Bibelen primært forankres i hjerte og samvittighed, ikke i omskærelse, tempel eller synagoge. Omvendelse indebærer anger over synd, fordi man har lært Gud at kende. Det skaber på den ene side frygt. Men samtidig skaber det bøn til den samme Gud om tilgivelse og nåde.

Gennem tiden har mange talt om en "frelsens orden" eller "saliggørelsens orden". Men de sidste hundrede år har flere hellere villet tale om "saliggørelsens uorden". For bibeltekstene genspejler ofte overraskende og nærmest kaotiske omvendelser, fx fangevogteren i Filippi (Apg 16,25-34).

Mange bruger beretningen om røveren på korset som argument for, hvor enkelt eller hurtigt man kan blive omvendt til Gud. Det er heller ikke forkert, men der er faktisk flere bemærkelsesværdige træk i teksten (Luk 23,39-43): 1. Han irettesatte den anden røver. 2. Han bekendte sin egen synd. 3. Han bekendte troen på Jesus som en, der aldrig havde gjort noget forkert. 4. Han vendte sig til Jesus med en bøn.

Vi ser altså, at selv de korteste fortællinger alligevel ofte indeholder forbavsende mange vigtige træk, både om anger og tro, bekendelse og bøn.

Befale eller anbefale omvendelse?

Selvom Gud er den, som leder efter og kalder stille på mennesker, så er der også tale om, at Gud bruger et kommandosprog.

Da Paulus fik anledning til at tale på Areopagos i Athen, til selve eliten af de lærde og kulturelle, sagde han rent ud, at Gud "befaler" omvendelse: "Efter at Gud har båret over med tidligere tiders uvidenhed, befaler han nu mennesker, at de alle og overalt skal omvende sig" (ApG 17,30).

Vi kan bare ane, hvor stor en provokation dette var; en ukendt jøde stempler lærdømmens og videnskabens verdenshovedstad som "uvidende"! Og jødernes Gud "befaler", at "alle mennesker, hvor de end er", skal vende om – til ham!

Guds kirke skal gerne *anbefale* mennesker at vende om "ydmygt og med guds frygt" (1 Pet 3,16). Men samtidig taler vi i kraft af en fuldmagt fra almagts Gud: "Lad jer forlige med Gud!" (2 Kor 5,20).

Vi, der føler afmagt, har altså fuldmagt fra ham, som har al magt, og opgaven er at kalde mennesker til at vende om til Gud. Det er faktisk Gud selv, som formaner gennem os ... (2 Kor 5,20).

Begravelse eller bryllup?

En lidt kryptisk tekst ser ud til at sammenligne Johannes Døberen og Jesus med to helt forskellige børnelege (Matt 11,16-19): Døberens domsalvor kan sammenlignes med børn, der synger sørgemelodier som ved en begravelse. Responsen var alligevel ringe. Jesus, derimod, sammenlignes med børn, der spiller fløjte og vil danse, som ved et bryllup. Men heller ikke det giver den forventede respons. Døberen blev afvist med, at han havde en ond ånd i sig, mens Jesus kaldes "frådser og dranker, ven med toldere og syndere".

Igen ser vi, at omvendelse kan ledsages af både den dystreste alvor og den herligste glæde. Det udfordrer os som forkyndere og menigheder til

ikke at stivne i én form, som skal gælde i enhver situation.

Der er én tid til at feste og en anden tid til at faste, "når brudgommen bliver taget fra dem", (Matt 9,15). Vi skal ikke kopiere andre, der er "lykkedes" med at omvende mennesker til Gud, som om det var deres tonefald, påklædning eller ydre rammer, der "virkede".

Sagen – kaldet til omvendelse – kan formuleres på mange måder, men det er for det meste det, der kommer fra hjertet, som når et hjerte. Særligt hvis det kommer fra Guds hjerte.

Målbar forandring

Omvendelse er mere end ord, stemning og beslutninger. Bibelen taler også om "omvendelsens frugter", eller "frugt, som svarer til omvendelsen" (Matt 3,8). Da Zakæus tog imod frelsen (her bruges rigtigt nok ikke ordet *omvendelse*), gav han det halve af, hvad han ejede, væk til de fattige, og dem, han uretmæssigt havde presset penge ud af, betalte han firedobbelte tilbage (Luk 19,8).

Tilsvarende læser vi om de første kristne i Efesos, at de afbrændte bøger om magi til en værdi af 50.000 sølvpenge (ApG 19,19). Det var et så kraftigt vidnesbyrd for alle med sans for økonomi og for indtægterne fra tempelindustrien, at det udløste en lokal forfølgelse af de kristne.

Også Peter skriver om, hvordan de ikke-kristne "undrer sig" over forvandlingen af de nyfrelste og spotter dem, fordi "I ikke længere styrter jer ud i den samme strøm af udsvævelser" (1 Pet 4,4).

Det er ikke sådan, at omvendelsen først "godekendes" af Gud i det øjeblik, ens livsstil er tilstrækkelig ændret. Men omvendelse betyder altså også at få en ny Herre, en ny chef i sit liv. Og det mærkes.

På den måde er de kristne verdens lys og jordens salt (Matt 5,13f). De er som en by, der ligger øverst på et bjerg. Deres lys kan ikke og skal ikke skjules. "Sådan skal jeres lys skinne for mennesker, så de ser jeres gode gerninger og priser jeres fader i himlene" (Matt 5,16). ■

Kaldet til omvendelse kan formuleres på mange måder, men det er for det meste det, der kommer fra hjertet, som når et hjerte

OVERGIVELSE

AF BIRGITTE ANINE VIBE SMIDT

Birgitte Anine Vibe Smidt,
f. 1979

Bioanalytiker

Birgitte.anine@gmail.com

Jeg frygter din Kraft
din Vælde
din Hellighed
din Vrede

Herre, skån mig
Vær mig nådig
Vær barmhjertig mod din tjenerinde!

Jeg elendige menneske
Hvem andre skulle jeg anråbe?
Hvem andre skulle kunne give mig svar?

Kun du, Herre
Hos dig er der frelse
Hos dig er der svar
Du Fredens Gud

Udgyd din fred over mig!

Fred - Herre
Mennesker trænger til det
Jeg længes efter det

Forløs mig fra min smerte
Udfri mig fra vreden
fra bitterhedens bånd
og magtesløshedens greb

Tag min utålmodighed og
form den til tålmodighed
Tag min selvhævdelse og giv
mig ydmyghed
Tag min hidsighed og giv mig
besindelse

Fordøm mig ikke, som jeg fordømmer andre!

Hjælp mig til fuld overgivelse til dig

Giv mig frelse
Giv mig frihed
Giv mig fred

Udebliv ikke med din hjælp
Vejled mig i din
miskundhed

For du er min frelses Gud
Min almægtige Far
Fredens Fyrste

Herre, jeg må komme til dig
Komme præcis, som jeg er
Og for dig kan jeg ingenting skjule
Du ved, hvad der bor i enhver

Herre, jeg må lægge alt hos dig
Alt, hvad der tynger min sjæl
Du har lovet at bære min byrde
Ja, lovet selv at gå med

Herre, hvis det er sandt
så vil jeg komme
Bævende
Ydmygt
Aflædt til skindet
Beskidt

Lægge alt frem for dig
Overlevere til dig
Min smerte
Mit liv
Mig selv

I forvisning om
at du skåner
din tjenerinde

Tag imod, Herre
Vær mig synder nådig!

TEMA

Omvendelsesforkyndelse gennem historien

AF CARSTEN SKOVGAARD-HOLM

En sekulariseret dansker kan her og nu blive omvendt. Men der går som regel et godt stykke tid, før verdensbilledet og livsopfattelsen bliver ændret på et dybere plan.

I denne artikel vil jeg sætte fokus på, hvordan *omvendelse* og *omvendelsesforkyndelse* er blevet forstået gennem tiden. Fra Bibelen, over de lutherske reformatorer og Luthersk Missions første tid, frem til i dag.

De gamle profeters speciale

Helt tilbage i Gammel Testamente (GT) er begrebet omvendelse centralt og fylder temmelig meget. Israels folk gik alt for ofte sin egen vej, dyrkede andre guder og løb ud over de religiøse stepper. De gjorde tit, "hvad der var ondt i Herrens øjne", og ikke sjældent skete det med kongen i spidsen. Utrætteligt og i sin store kærlighed til folket kaldte Gud nye profeter til at stå frem og prædike til omvendelse. Gud ville have folket til at ændre indstilling og vende tilbage.

Omvendelsesforkyndelse var nærmest profeternes speciale – af nødvendighed, fordi israel-

litterne var så åndeligt selvrådige. Nogle gange skulle profeterne sige noget bestemt, andre gange skulle de gøre noget bestemt for at vække israelitterne. Gennem tydelige ord og symboliske handlinger skulle de udråbe både Guds dom og Guds nåde.

Et klasseeksempel på det sidste er profeten Hoseas, der ligefrem skulle gifte sig med en prostitueret for at vise folket, hvordan de havde vendt sig væk fra Gud. Og derefter, hvordan Gud alligevel trods deres sorte synd og udbredte ugudelighed ville vise dem barmhjertighed.

For profeterne handlede omvendelsen ikke blot om et nyt livsmønster. Der var tale om et nyt hjerte og en ny ånd (Ez 18,31). De betonede stærkt det enkelte menneskes ansvar i omvendelsen. Samtidig pointerede de, at omvendelsens egentlige aktør er Gud.

Nogle gange førte profeternes forkyndelse og

Carsten Skovgaard-Holm,
f. 1959

Vicegeneralsekretær og
missionsleder
csh@dml.dk

*Omvendelsen
er ikke bare en
overbygning på
det hidtidige liv,
men det er en
ny start*

handlinger til folkeomvendelser, og indimellem blev enkeltpersoner omvendt. Andre gange skete der ikke noget, fordi profeterne prædikede for døve ører. Ingen gad høre, og profeterne græmmede sig og var ved at gå op i limningen. De prædikede omvendelsesforkyndelse – nogle gange til forkastelse og forhærdelse, andre gange til modtagelse og omvendelse.

Lige siden har disse forskellige reaktioner altid fulgt i kølvandet på omvendelsesforkyndelsen.

Jesus og apostlene var skarpe

Johannes Døber gjorde det. Jesus gjorde det. Peter gjorde det. Paulus gjorde det. Forkyndte til omvendelse.

Den første i Ny Testamente (NT), der råber omvendelsesbudskabet ud, er Johannes Døber. "Omvend jer, for Himmeriget er kommet nær!" (Matt 3,2). Bemærk, at der ikke står, at *hvis* I omvender jer, vil Himmeriget komme nær. Det er omvendt. Himmeriget *er* kommet, Gud er kommet til jer, nu kalder han jer til at komme til sig. Det aktive i omvendelsen begynder hos Gud.

Jesus ligger på samme linje: "Tiden er inde, Guds rige er kommet nær; omvend jer og tro på evangeliet" (Mark 1,15). Jesus klargør, at hvis mennesker ikke vender om og bliver som børn, kommer de ikke ind i hans rige (Matt 18,3). Han er "ikke kommet for at kalde retfærdige, men syndere til omvendelse," fastslår han over for farisæerne og de skriftkloge (Luk 5,32).

Apostel Peter var også rimelig klar i mælet den første pinsedag: "Omvend jer og lad jer alle døbe i Jesu Kristi navn til syndernes forladelse" (ApG 2,38). Senere i Salomos Søjlegang prædikede han: "Derfor skal I omvende jer og vende om, for at jeres synder kan blive slettet ud" (ApG 3,19).

Missionær Paulus prædikede i de samme baner. Fx i Lystra forkyndte han og Barnabas, at folk skulle "vende om fra disse tomme guder til den levende Gud" (ApG 14,15). For kong Agripa forklarede Paulus, at han forkyndte "for hedningerne, at de skulle omvende sig og vende om

til Gud" (ApG 26,20).

Omvendelsesforkyndelsen i NT ligger helt i forlængelse af profeternes i GT. Det er en gennemgående tanke i NT, at hvis et menneske vil tilhøre Gud, må det omvende sig. Det må vende sig fra det gamle liv til et nyt liv med Jesus i tro på evangeliet og i modtagelse af syndernes tilgivelse.

Omvendelsen er ikke bare en overbygning på det hidtidige liv, men det er en ny start. Der sker et brud. Man vender sig om i en anden retning – væk fra noget gammelt, om til noget nyt. Man drejer af fra den gamle vej, hen på en ny vej. Ikke blot en ny livsstil, men en ny livsvej, frelsens vej.

Skræk og trøst

For Martin Luther og de andre reformatorer var omvendelsen også afgørende. De var ikke i tvivl om, at det var forkyndelsen, der skabte omvendelsen. Mennesket kan ikke omvende sig selv. Gud må gøre det gennem sit ord, og han kan gøre det.

Tro og omvendelse er to sider af samme sag. I Den lille Katekismus kan vi læse Luthers både ydmygende og befriende statement om sagen: "Jeg tror, at jeg ikke af egen evne eller kraft kan tro på Jesus Kristus ... men Helligånden har kaldet mig ved evangeliet. Han har skabt troen i mig."

Eller det berømte sted i Den Augsburgske Bekendelse artikel 5: "For ved Ordet og sakramenterne som midler gives Helligånden, som virker tro – hvor og når det behager Gud – i dem, som hører evangeliet."

Det betyder, at omvendelsen er ude af vores hænder. Men derfor skal den ikke være ude af vores forkyndelse. Vi må forkynde omvendelse, vi må forkynde dom og nåde, vi må forkynde lov og evangelium.

Når Luther og de andre reformatorer talte om omvendelse, brugte de ofte begreberne *bod*, *anger* og *tro*. Ifølge Den Augsburgske Bekendelse artikel 12 består boden – altså omvendelsen – af to dele: anger og tro.

Angeren kommer ved syndserkendelsen. Angeren er "den skræk, der er indjaget i samvittigheden, efter at synden er erkendt." Dette sker ved loven. Derfor er omvendelsesforkyndelse forkyndelse af loven.

Den anden side af omvendelsen er troen. Den kommer ved evangeliet, og den griber om syndernes tilgivelse i Jesus. Den "trøster samvittigheden og befrier for skrækken". Derfor er omvendelsesforkyndelse forkyndelse af evangeliet. Når vi forkynder evangeliet, kan Helligånden komme til og skabe troen i menneskets hjerte.

Det er et væsentlig forhold ifølge Apologien for Den Augsburgske Bekendelse artikel 12: "Dette er nemlig de to vigtigste gerninger af Gud i mennesket, at forskrække og at retfærdiggøre og levende gøre de forskrækkede."

Reformatorerne formulerer dermed en afgørende nerve i forhold til, hvad indholdet i omvendelsen er. Alligevel kan der – i parentes bemærket – være grund til, at vi lader os distrahere af det, som sker fx i det internationale missionsarbejde. Ikke mindst i afrikansk sammenhæng ser vi, at mennesker omvender sig til Jesus, fordi han er den stærkeste og stærkere end Satan og de onde ånder. Ikke så meget, fordi de spørger efter syndernes tilgivelse. Det må udfordre os, så vores forståelse af omvendelse og Guds måde at arbejde på ikke bliver for snæver og stereotyp.

Omvendelse fra det verdslige liv

En helt central figur forud for dannelsen af Luthersk Mission (LM) i 1868 var præsten Peter Christian Trandberg. Indtil de gik hver sin vej, var han læremester og mentor for LM's stifter Christian Møller. Det var P. C. Trandbergs forkyndelse, der skabte åndeligt røre på Bornholm. Hans forkyndelse var karakteriseret ved en

Trandberg mente, at både Rosenius og Christian Møller i deres forkyndelse for ensidigt fremhævede den frie nåde og glemte boden

stærk omvendelsesforkyndelse, men det var også en lovisk omvendelsesforkyndelse, mente Christian Møller senere.

Trandbergs prædikener var meget præget af, at folk måtte omvende sig fra deres verdslige liv. Det kom i udbredt grad til at handle om at tage afstand fra en syndig livsstil. Når folk strammede op på det ydre liv, blev det ofte taget som udtryk for en indre omvendelse. Det var en udpræget bods- og vækkelsesforkyndelse.

Trandberg betonedes stærkt, at det gjaldt om at kæmpe alvorligt for at gå ind i Guds rige. Det fik mange til at stræbe efter en ydre retfærdighed. Nogle blev tilfredse med det, mens andre oplevede, at deres retfærdighed ikke slog til. Blandt de sidste var Christian Møller. Han oplevede ikke, at han blev bedre, snarere at han blev værre. Det pinte ham mere og mere, og han kæmpede indædt.

Jesus har gjort det

Det gik efterhånden op for Christian Møller, at det budskab, som han havde mødt hos Trandberg, og som han selv prædikede, ikke havde sat ham fri. Han var i virkeligheden ikke omvendt. Langfredag 1864 gik det pludselig op for ham, hvad det at være omvendt og kristen drejer sig om.

Det, som skulle til, var ikke en forbedring af ham selv. Det hele var gjort af Jesus. Han læste Romerbrevet 5,6: "For medens vi endnu var svage, døde Kristus for ugudelige, da tiden var inde."

Med ét gik det op for ham, at den frelse,

som han stræbte efter, allerede var gjort færdig. Det var sket i Jesus. Altså handlede det ikke om en forbedring af noget i ham selv. Det afgørende var, hvad der var sket uden for ham selv, nemlig i Kristus. Det gik så stærkt op for Christian Møller, at han nu frimodigt sagde, at han i Jesus alene var et nyt menneske.

Gennem læsning af svenskeren Carl Olof Rosenius' skrifter fik Christian Møller en endnu skarpere forståelse af den frie nåde. Men det blev Trandberg ikke udelt glad for. Han mente, at både Rosenius og Christian Møller i deres forkyndelse for ensidigt fremhævede den frie nåde og glemte boden.

Trandberg og Møller var ganske enkelt begyndt at tænke forskelligt om, hvad ægte omvendelsesforkyndelse er.

Disse forskellige syn fik Christian Møller til senere at erklære: "I omtrent to år har jeg i ynkelig blindhed prædikeret noget forfærdeligt tøj for de arme sjæle, en lov, som aldrig kunne dræbe menneskets fortrøstning på egen kraft, fordi jeg selv ikke kendte dens åndelige krav på det indre menneske, og en nåde, som kun kunne fås af dem, der havde et tilstrækkeligt grundlag hos dem selv af bøn, anger, tro omvendelse eller i det mindste ærlighed."

Det sagde jo indirekte – men tydeligt – en del om, hvad han mente om Trandbergs omvendelsesforkyndelse. Herefter var Christian Møller i sin omvendelsesforkyndelse mere optaget af at pege på det, som Jesus havde gjort, end på det, som

Et højt bundniveau af viden om kristendommen kan fungere som en landingsbane for omvendelsesforkyndelsen og resultere i en pludselig omvendelse.

folk skulle gøre.

Nu har forkyndelsen i LM op gennem tiden ikke bare været én ting. Men Christian Møllers langfredagsoplevelse kom alligevel til at give forkyndelsen en vedvarende grundtone. Den klassiske omvendelsesforkyndelse i LM kom ikke til at pege på, hvad der skal ske med os som mennesker. Derimod blev det igen og igen betonet, hvad Jesus har gjort for os, uden for os, på forhånd, mens vi endnu var ugudelige.

"På nåden i Guds hjerte" (SOS 511) blev en af LM's slagsange.

Omvendelsen som en proces

Dette historiske vue er naturligvis ultrakort. Men det viser, at begrebet omvendelse og omvendelsesforkyndelse har været noget helt afgørende i den vækkelses- og teologitradition, som vi i hvert fald i LM har identificeret os med. Der har været nuancer, men der er alligevel en rød tråd: Skal et menneske være kristent, må det vende sig om. Eller helt skarpt: Gud må omvende det.

I perioder har der i vores miljø været en idealiseret opfattelse af omvendelse. Man syntes, der var noget karsk, radikalt og befriende over det, hvis en person kunne fortælle, at han var blevet omvendt under en bestemt prædiken eller sidst på aftenen ved en sjælesorgssamtale.

Der er imidlertid de seneste 20-30 år kommet en øget forståelse for, at omvendelsen ofte kan være en proces. Vi har i højere grad indset, at der er andre muligheder end en lodret omvendelse overnight.

Jeg tror, at en pludselig omvendelse tit vil kræve et højt bundniveau af viden om kristendommen. Det var der hos mange mennesker i 1800-tallets vækkelser. De var oplært i kristendommen og vidste teoretisk langt på vej, hvad det handlede om. Derfor var der på forhånd en landingsbane for forkyndelsen. Forkyndelsen aktiverede åndeligt den passive viden.

Når Christian Møller langfredag i 1864 pludselig kunne se, at Jesus havde gjort alt for ham, så var det givetvis, fordi han var propfyldt med kristendommen i forvejen. Han var endda prædikant.

Hos mennesker, der ikke har denne grundviden om kristendommen, kan det kræve nogen tid, før troens overbevisning vokser frem. Det er måske dér, vi er, i forhold til den sekulariserede dansker, som har en meget sparsom viden om den kristne tro.

Vi tror på Ordets kraft og Helligåndens ger-

ning. Derfor tror vi også, at en sekulariseret dansker her og nu kan blive omvendt og komme til tro på Jesus. Men der går som regel et godt stykke tid, før verdensbilledet og livsopfattelsen bliver ændret på et dybere plan. Et menneske kan ikke i løbet af få timer uden videre afmontere hele dets tankesæt om, hvordan verden og den menneskelige eksistens er skruet sammen.

En bred og tynd kristendom

Det er også det, vi oplever i det internationale missionsarbejde. Vejen fra det første møde med kristendommen til omvendelse og tro kan være lang.

Folk i missionslandene har som regel et helt andet religiøst verdensbillede, som kristendommen først skal slå hul på. Eller der kan fra det første møde med Jesus gå lang tid, før omvendelsen virkelig bryder igennem i forståelsen af tilværelsen, livet og den konkrete hverdag. Derfor taler vi om, at kristendommen i Afrika er bred og tynd. Antallet af nye kristne er stort, men omvendelsen stikker ret forstået ikke så dybt.

For eksempel har Mekane Yesus Kirken i Etiopien gennem mange år oplevet kolossal vækst. I årevis har den fået mellem 300.000 og 500.000 nye medlemmer hvert år. Fra 1959 indtil nu er den vokset fra 20.000 medlemmer til omkring hele ni millioner medlemmer. Tusindvis og atter tusindvis er blevet omvendt. Men den åndelige erkendelse er ikke lige gennemgribende hos alle. De må have oplæring og gå ind i en proces, hvor de vokser i tro og forståelse. I den forstand sker omvendelsen til kristendommen over tid.

Behov for fornyet omvendelsesforkyndelse

Det er blevet lidt et mantra, at der i vores tid mangler klar og tydelig omvendelsesforkyndelse i LM-miljøet og nærmeste omegn. Om det svarer til virkeligheden, er vanskeligt at afgøre. Men undersøgelsen Projekt God Forkyndelse¹ fra 2015 peger i den retning.

Blandt tilhørerne i undersøgelsen er 57 pro-

cent enige i, at de i forkyndelsen ofte hører et kald til omvendelse. Blandt forkynderne er 65 procent enige i, at deres forkyndelse ofte rummer et kald til omvendelse. Prædikanterne mener altså, at de er lidt bedre til at forkynde omvendelse, end tilhørerne synes. Sammenligner man dette resultat med resten af undersøgelsen, peger det på, at omvendelse er blandt de mindst italesatte temaer i forkyndelsen.

Projekt God Forkyndelse indeholdt også en analyse af prædiken-manuskripter. Den viser, at 41 procent af manuskripterne indeholdt "i meget lav eller lav grad" forkyndelse til omvendelse. Kun 37 procent havde "i høj eller meget høj grad" fokus på omvendelsen. Samlet set kommer vi altså ikke uden om, at Projekt God Forkyndelse viser, at der er noget om snakken – at omvendelsesforkyndelsen står svagt.

Men det store spørgsmål er alligevel, hvad tilhørerne forstår ved omvendelsesforkyndelse. Er det formen fra de tidligere vækkelses-møderækker, man savner? Dét, hvor forkyndelsen ofte var pågående, måske en anelse "vred" og ikke mindst satte følelserne i sving. Eller er det rent faktisk selve sagen omvendelse, man savner?

Uanset er det vigtigt, at vi prøver at fastholde vores syn på omvendelsen og det at blive kristen. At den kristne tro ikke blot er en overbygning på vores liv, men at det er en ny vej, et nyt forhold til Gud. At det er et åndeligt skift. Denne forståelse må vi så også fastholde og opprioritere i forkyndelsen.

Jeg tror ikke, at vejen frem er at satse på den forkyndelsesmæssige form fra "gamle tiders vækkelse". Det vil være et fejlgreb. Generelt viser erfaringen os, at en gentagelse af måden at gøre tingene på, sjældent fører til en gentagelse af resultatet.

Vi må – endnu en gang – tilbage til Bibelen og genoverveje, hvad omvendelse og omvendelsesforkyndelse egentlig er. På den baggrund må vi prøve at opdatere formen og nyformulere indholdet til vores tid. Skal mennesker omvende sig, må vi prædike omvendelse. ■

1 Find undersøgelsen her:
www.godforkyndelse.dk

TEMA

Omvendelsesforkyndelse i dag

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Diagnosen skal stilles og medicinen uddeles, hvis mennesker skal frelses.

Henrik Nymann Eriksen,
f. 1965
Forstander på Luthersk
Missions Højskole
hne@lmh.dk

Omvendelse er et bibelsk anliggende – og derfor også et tema for den kristne forkyndelse. Omvendelsesforkyndelsen forudsætter, at der er et misforhold mellem tilhørerne og Gud og sigter derfor på, at forholdet skal blive genoprettet.

Billedligt talt kan vi sige, at omvendelsesforkyndelsen er som et lægebesøg. Der stilles en diagnose i form af, at den åndelige sygdom identificeres, og dernæst gives den medicin, som kan helbrede. I den forstand er omvendelsesforkyndelse stærkt livsbekræftende. Der er tale om en forkyndelse, som sigter på, at tilhørerne skal være i et sundt og opgjort forhold til Gud.

Jesus var omvendelsesprædikant, da han proklamerede: "Omvend jer, for Himmeriget er kommet nær!" (Matt 4,17) Siden har denne forkyndelse levet i den kristne kirke, og uden den vil kirken – det er min påstand! – dø.

Men mange har haft dårlige oplevelser med omvendelsesforkyndelse, ikke kun fordi de ikke brød sig om at møde sandheden, men også fordi omvendelsesforkyndelsen fra tid til anden har været både menneskelig og åndelig usund.

Det rejser spørgsmålet om, hvad sund, sand og nutidig omvendelsesforkyndelse er. Jeg vil i det følgende give nogle indspil til tematikken, som dog ikke må opfattes som fuldt dækkende, men netop kun refleksioner.

Nødvendig

Nutidig omvendelsesforkyndelse er for det første sand og sund ved i det hele taget at være til stede. I en frygt for at lægge et usundt pres på tilhørerne eller at støde dem væk, kan omvendelsesforkyndelsen nemlig helt forsvinde – og det er usundt!

Fordi menneskene bærer sygdommen til dør-

den i sig, har vi brug for Jesus som frelser fra dommen. Det sætter forkyndelsen til alle tider og dermed også i vores tid på den opgave at lede mennesker fra mørke til lys, fra Satan til Gud, fra afguderne til Kristus.

Diagnosen skal stilles og medicinen uddeles, hvis mennesker skal frelses. I den forstand er det vigtigste sundhedstegn på god nutidig omvendelsesforkyndelse, at den rent faktisk finder sted.

Nutidig

Men en nutidig omvendelsesforkyndelse skal også finde sine tilhørere hjemme. Det betyder, at diagnosen af den åndelige tilstand ud over at være bibelsk i sit indhold også skal være til at forstå for tilhørerne.

Eksemplerne skal være fra den verden, som tilhørerne befinder sig i, og sproget skal være et almindeligt dansk, som tilhørerne forstår. De symptomer på den åndelige sygdom, der henvises til, skal være genkendelige fra tilhørernes erfaringsverden, og samtidig skal de bruges til at stille selve grunddiagnosen, nemlig at mennesket i sig selv lever med ryggen mod Gud.

Mange af de bibelske eksempler er fremmede for det moderne menneske, fordi vi lever i en anden kultur. Det gælder også en del af billedsproget i vækkelsessange fra slutningen af 1800-tallet. Derfor er det en øvelse for forkyndere, der vil nå igennem med et budskab til omvendelse, at vi bruger billeder, som giver mening for danskere i vores egen tid.

Samtidig er der en del af det bibelske billedsprog, som er tidløst og umiddelbart forståeligt til alle tider. Det drejer sig især om brugen af de menneskelige grundrelationer til beskrivelse af forholdet til Gud: forældre-børn, søskende, venner, ægteskab.

Det afgørende for en nutidig omvendelsesforkyndelse er, at tilhørerne forstår diagnosen af deres åndelige sygdom og i særdeleshed, at de forstår, hvad det er for en medicin, som rækkes til dem, så den kan blive taget imod.

... og evig

En nutidig omvendelsesforkyndelse er endvidere i kontakt med de evige sandheder om menne-

FOTO: UNSPLASH

sket og om Gud. Den har forståelse for, at syndens udtryk er forskellige, men at grundskaden er den samme.

Den har derfor også forståelse for, at der kan være nogle sider af evangeliet, som taler stærkere til de aktuelle erfaringer af livet uden for Paradis, fx ensomhed og præstationskrav, men samtidig er den klar over, at frelsens kerne er den samme til alle tider, nemlig et genoprettet forhold til Gud ved at synden tilgives.

Den nutidige omvendelsesforkyndelse bru-

Det afgørende for en nutidig omvendelsesforkyndelse er, at tilhørerne forstår diagnosen af deres åndelige sygdom og i særdeleshed, at de forstår, hvad det er for en medicin, som rækkes til dem, så den kan blive taget imod.

*Det er ikke et mål
for omvendelses-
forkyndelse at
skabe frygt og
usikkerhed hos
Guds børn om,
hvorvidt de også
virkelig er frelst*

ger derfor de nutidige erfaringer af syndefaldets realitet som afsæt for at stille diagnosen, som dog stikker dybere, og den giver både den medicin i evangeliet, som taler umiddelbart ind i de erkendte behov, og nøjes samtidig ikke med det, men rækker selve kernen i evangeliet til sine tilhørere.

Sand

Omvendelsesforkyndelse skal være sand på samme måde, som en læges diagnose skal være sand, og den ordinerede medicin skal være sand. Det betyder, at omvendelsesforkyndelse i sin substans skal beskrive menneskets fortabte situation, sådan som Bibelen beskriver den, og frelsens mulighed, sådan som Bibelen beskriver den. Omvendelsesforkyndelsen skal derfor italesætte fortabelsens realitet og alvor, for det er en del af det syndige menneskes diagnose.

Hvor meget syndserkendelse skal der til, for at et menneske kan blive omvendt? Svaret er vel: Så meget, at det kommer til Jesus for at blive frelst!

Den tidlige syndserkendelse er sjældent den dybeste, men den er *tilstrækkelig*, hvis den får os til at komme til Jesus for at få frelse. Den er også *nødvendig*, for uden et vist mål af syndserkendelse og erkendelse af at være fortabt uden Jesus, giver budskabet om Jesu død for os ingen mening.

Men ligesom en læge nogle gange skal være nænsom, når han fortæller sin patient, at han eller hun har en livstruende cancer, sådan skal prædikanten i omvendelsesforkyndelsen også se sine tilhørere an og meddele diagnosen på en både sandfærdig og til tider nænsom måde.

At fortie sandheden eller ligefrem benægte den er et svigt, men det betyder ikke, at man ikke skal være nænsom.

Den lille og den store omvendelse

Sand omvendelsesforkyndelse kalder ikke mennesker, som allerede er Guds frelste børn, til at omvende sig, for de er jo allerede omvendt. Det er ikke et mål for omvendelsesforkyndelse at skabe frygt og usikkerhed hos Guds børn om, hvorvidt de også virkelig er frelst.

Men det hører også med til et realistisk billede af den kristne menighed, at der kan være tilhørere, som kommer i menigheden, men på et in-

dre (usynligt) plan lever med ryggen mod Gud. Disse tilhørere svigtes, hvis deres åndelige diagnose aldrig temasættes i forkyndelsen.

Den sammensatte menighed gør, at omvendelsesforkyndelsen nødvendigvis kun skal være et blandt flere elementer i den kristne forkyndelse.

Luther talte om en "daglig omvendelse." Udtrykket er siden ofte blevet brugt, og har sine gode pointer, men det er også problematisk. Ikke først og fremmest fordi det ikke forekommer direkte i Bibelen. Der kan godt være et bibelsk anliggende i et begreb, som ikke bruges direkte i de hellige skrifter. Men udtrykket "daglig omvendelse" kan give indtryk af, at bevægelsen fra død til liv, fra mørke til lys, fra fortabelse til frelse er en daglig bevægelse.

Det er dog ikke Bibelens beskrivelse af en kristen. En kristen er ved troen Guds barn og befinder sig i nådens rum, så længe han eller hun tror på Jesus. I den forstand skal en kristen ikke omvendes dagligt.

Det kan derfor i stedet være hensigtsmæssigt at tale om den store og den lille omvendelse. Den store omvendelse er overgangen fra død til liv. Den lille omvendelse er, at det menneske, som er gået over fra død til liv, dagligt vender sig til Jesus Kristus, fordi vi har brug for ham.

Den lille omvendelse er at vende sig til Jesus i oprigtighed og uden pynt. Det er at vende sig til ham med livets skyggesider – både synden og svagheden – men også at vende sig til ham med tak over hans gaver – både på frelsens og skabelsens plan.

En sand omvendelsesforkyndelse har god fornemmelse for forskellen mellem den store og den lille omvendelse.

Selvstændig tro

Til den sande omvendelsesforkyndelse hører også, at man hjælper tilhørerne til en selvstændig og personlig tro og relation til Gud. Børn i kristne familier, som lever i en kristen kultur- og vennekreds i friskole, efterskole og menighed, har brug for på et tidspunkt at nå frem til at stå selv i forholdet til Gud.

Som et voksent menneske kan vores kristendom ikke i længden begrænse sig til, at vi er en del af et kollektivt vi: I vores familie tror vi på Jesus; i min vennekreds tror vi på Jesus og lever

som kristne. Der er en individuel og helt personlig dimension i troen, som omvendelsesforkyndelsen kan hjælpe til.

Det betyder ikke, at der skal gennemleves et bestemt skema, men en sand omvendelsesforkyndelse hjælper ind i den individuelle og helt personlige tro. Hjælper til en selvstændig tro.

Forudsætning

Hvis nutidig omvendelsesforkyndelse skal være sund, kan vi ikke uden videre forudsætte, at tilhørerne har den nødvendige for forståelse for at kunne høre diagnosen over sit liv, og dermed heller ikke forudsætningerne for at forstå, hvad medicinen skal gøre godt for.

Forudsætningen for at forstå, at man er en synder, er, at man har en fornemmelse af at være skabt og elsket af Gud. Syndefaldet giver kun mening på baggrund af skabelsen. Menneskets utroskab i forhold til Gud viser sig kun i sin alvor på baggrund af Guds kærlighed til os. Derfor er der et arbejde for den nutidige vækkelsesforkyndelse med at sætte den åndelige diagnose ind i sin rigtige sammenhæng, nemlig at mennesket er skabt til fællesskab med Gud og er uendeligt værdifuldt for ham.

Uden pres

Sund omvendelsesforkyndelse er påpasselig med ikke at lægge et psykisk pres på sine tilhørere. En sund tro bliver til i et frit rum, hvor der også er mulighed for at stå af uden at blive udstødt. Den sunde omvendelsesforkyndelse er opmærksom på ikke at bruge forkyndelsen som psykologiske håndtag, vi kan trække i for at manipulere til overgivelse til Kristus. Hvis en omvendelse skal være sund, skal den være fri.

En sund omvendelsesforkyndelse er endvidere opmærksom på, at det er Guds værk at omvende et menneske. Han er den eneste, der kan, og skal derfor have al æren. Forkynderen træder derfor gerne et skridt tilbage i tillid til, at Gud ikke behøver vores usunde pres af tilhørerne.

Samtidig ved den sunde omvendelsesforkyndelse, at der også i Bibelen inviteres til omvendelse. Derfor nøjes den ikke med at "præsentere" evangeliet, men den inviterer også til at tage imod, til at gå troens første tøvende skridt mod Kristus.

GODT SAGT

Angeren har sin kilde i budene, troen har sin i Guds løfter. Altså bliver mennesket ved troen på Gud ord retfærdiggjort og ophøjet, når det samtidig ved frygten for Guds bud er ydmyget og kommet til selverkendelse

MARTIN LUTHER

Det kan måske lyde som en inkonsekvens både at regne med, at hvis der skal ske en virkelig omvendelse, er det Guds værk, og så samtidig invitere til at vende om til Kristus. Men i virkelighedens verden er det sådan, det er.

Vægt på Kristus

En sund omvendelsesforkyndelse lægger ikke vægten på hverken synden eller selve omvendelsen, men på Kristus selv. Ham, vi vender os til. Omvendelsens "drive" er ikke diagnosen, selvom den er nødvendig, men medicinen, som kan helbrede.

At vægten ligger på Kristus, betyder også, at det ikke er så afgørende, om man kan sætte dato og klokkeslæt på sin omvendelse, men at tilhørerne sætter deres håb til Kristus nu. Den sunde omvendelsesforkyndelse nedtoner dermed selve omvendelsesbegivenheden i forhold til at tage imod det, Kristus allerede har gjort, og til kontinuerligt i sit liv at tage imod frelsens gave med tak. ■

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Vedrører miljø sagen os?

Kristian Kappel, der er studentersekretær i KFS, foreslog tidligere i år i KFS' eget blad, Til Tro, at droppe kød på de lejre, de arrangerer. Det skabte ikke så lidt røre. Flere havde kun kritik og hovedrysten til overs for forslaget.

Det var nok ikke det konkrete forslag om kødfrie lejre, der skabte røre, men mere de underliggende spørgsmål, der dermed blev sat på dagsordenen. For skal KFS – og kirken i det hele taget – engagere sig i miljø sagen?

Jeg er helt med på, at miljø og bæredygtighed ikke skal stå øverst på listen over forkynderopgaver, og at det ikke er kirkens primære opgave og mission. Men et personligt ansvar er det vel stadig?

Miljø og bæredygtighed er ikke centralt for den kristne tro, og det er ikke vores evangelium, vores budskab. Men det er ikke nødvendigvis et modargument i den lille køddebate. Gud ønsker jo at være med i alt i vores liv, også

i overvejelser om, hvorvidt kødspisning er tilrådeligt eller ej – velvidende at man nok skal være forsigtig med de helt entydige svar på det.

Små tiltag er heller ikke uvæsentlige. Der er en sang, som hedder "Gør det lidt, du kan" (SOS 645). Og i en anden sang synger vi: "Jeg vil gøre mit liv til en lovsang til dig". Om det er ved at passe godt på min lille del af verden, at have omsorg for mine naboer, at være pligtopfyldende på arbejdet, at fortælle børn om Jesus, at vaske tøj og gøre rent, gerne med svanemærkede produkter, så tænker jeg, at det alt sammen er en del af et kristent menneskes gudstjeneste.

Tilbage til miljø sagen. Forleden dag blev der trillet to nye og store skraldespande op ad vores indkørsel. Nu skal der sorteres. Og det gør jeg med glæde. Ja, faktisk tænker jeg, det er en god gerning. Men nytter det noget? Nej, ikke hvis jeg er den eneste, der gør det.

Men faktisk skal alle indbygge i Silkeborg kommune nu sortere affaldet, og det burde gøre en forskel. Og selv om det kun var mig, der sorterede plasten fra, er det vel ikke et godt argument for ikke at gøre det, at ingen andre gør det?

Ifølge videnskab.dk viser beregninger og analyser, at det betaler sig, miljømæssigt, at sortere affald. Der bliver brugt mindre af andet råmateriale og også mindre energi ved genvinding end ved at lave nyt.

Men selv om jeg sorterer mit affald og spiser mindre kød, ja måske dropper kødet, er der mange andre miljøsnyder, som jeg og alle andre gør, der overskygger den lille gode handling fra egen matrikel. Skal man så bare lade stå til og helt lade være. Er det næsten mere kristeligt intet at gøre for miljøet? Det håber jeg ikke, der er mange, der mener.

I kølvandet af debatten har jeg tænkt lidt på, at det på en måde er ungdommens lod at

gå foran og skabe revolutioner og tænke nyt og dristigt. Samtidigt står de for skud af de ældre generationer. Mon ikke de i dette tilfælde kritiske røster selv er blevet kritiseret, misforstået eller modarbejdet af generationen over sig? Det er vigtigt, at der er vogtere blandt os – for den sunde kristne tro og den rette kristne lære. Og uden tvivl har ungdommen, med sin idealisme og kompromisløshed, ikke de ældres erfaring og livsvisdom. Men som Paulus skrev til Timotheus: "Lad ingen ringeagte dig, fordi du er ung, men vær et forbillede for de troende i tale, i adfærd, i kærlighed, i troskab, i renhed" (1 Tim 4,12).

Kappels motivation er at forsøge at kalde til medansvar for jorden og de mennesker, som lever på jorden. Og der er handling bag ordene, selv om det kan se sølle ud i den store sammenhæng. Det er forbilledligt.

Ruth Vatne Rasmussen

Motivationen til at proklamere vores overbevisning må være kærlighed til vores medmennesker og til vores skaber

Tal i tide og **utide**

Flemming Chr. Nielsen, der er journalist, forfatter og debattør, gør opmærksom på, at der i kølvandet på den seksuelle frigørelse i 1970'erne fulgte en blindhed over for seksuelle overgreb mod børn. Først i 1980 blev der politisk flertal for at forbyde distribution af børneporno, der havde floret frit siden pornografiens frigivelse i 1969.

"Det var en blind vinkel, at vi var så opsatte på frihed, at vi ikke bemærkede de alvorlige konsekvenser, som børnepornografi havde for børn. Der vil altid være nogle enkelte, som trodser tidsånden, og de bliver som regel til grin i deres samtid, men får oprejsning bagefter. Jeg ser Inge Krogh fra Kristeligt Folkeparti som en, der trodsede tidsånden," siger Flemming Chr. Nielsen til Kristeligt Dagblad d. 22. marts 2018.

Inge Krogh gik som en af de få igen og igen på barrikaderne og protesterede mod pornografi med børn, og hun blev

latterliggjort for det.

Den holdning, der for et halvt århundrede siden var i markant modvind, betragtes i dag som en selvfølgelig og almen holdning af de fleste. Tankevækkende. Ingen vil i dagens Danmark forsvare børneporno.

For mig er det interessante i denne sag ikke primært det konkrete om børneporno, men mere det generelle i at ytre sig om sin overbevisning på trods af tidsåndens modstand.

Motivationen til at proklamere vores kristeligt funderede overbevisning er dog ikke den, at vi på et senere tidspunkt nok skal opnå folkets anerkendelse. Det er der i hvert fald ingen garanti for.

Motivationen må derimod være kærlighed til vores medmennesker og til vores skaber. Guds ære og næstens gavn er vores mål. Uanset meningsmålingerne.

Sandheden er ofte ilde hørt – også om vor tids tidsånd.

Det er ingen overraskelse, for mennesker har altid villet "undertrykke sandheden med uretfærdighed" (Rom 1,18). Det sker både gennem holdninger og handlinger. Det, som Bibelen kalder "uretfærdighed", kalder andre i øvrigt ofte "kærlighed", "frihed" eller "tilpasning til tiden".

Det kan nogle gange se ud, som om *uretfærdigheden* vil sejre. Men uanset hvor uovervindelig folkestemningen og tidsånden kan opleves, så er det Gud, der siger det sidste ord. "Frelsen og æren og magten er vor Guds, sande og *retfærdige* er hans domme" (Åb 19,1b-2a). Før eller siden vil Guds vrede åbenbares over enhver uretfærdighed. Den vinkel – evigheden – er mange af os ofte blinde for.

I vores forvirrede tid kan det også føles som en klods om benet at blive ved med at holde sig til ord fra en gammel bog. Men i virkeligheden får alle den bedste livsudfoldelse, når vi netop følger Skaberens

"brugsanvisning". For han er personificeringen af sandheden og kærligheden.

Hvad skal vi så gøre, når "folk ... vil vende det døve øre til sandheden"? Paulus' råd til Timotheus var i den situation bl.a.: "Prædik ordet, stå frem i tide og utide, overbevis, irettesæt, forman, tålmodigt og med stadig undervisning" (2 Tim 4,2-4).

Den udfordring gælder også kristne i vores tid. Alle kan og skal ikke stå lige synligt frem. Men vi har hver især platforme (hjem, omgangskreds, arbejde, menighed, medier, politik), hvor vi må fremholde det, der er såvel evigt som aktuelt sandt.

Ole Solgaard

FOR TROEN

Lev her og nu – på vej mod det evige

TANKER OM JEREMIAS' BREV TIL DE LANDFLYGTIGE

AF JENS OLE CHRISTENSEN

Netop i vores sekulariserede tid må vi være til gavn for mennesker omkring os og samtidig lytte mere til Guds evige ord end til andres, mens vi lever det helt almindelige liv i familie, nabolag og sportsklubber.

Jens Ole Christensen,
f. 1956
Sognepræst
joc@km.dk

Under et bibelstudie for et par år siden blev jeg optaget af det brev, profeten Jeremias skrev til de landflygtige i Babylon i året 595 f.Kr.

Dette er det brev, profeten Jeremias sendte fra Jerusalem til de overlevende ældste blandt de landflygtige og til præsterne, profeterne og alle dem, som Nebukadnesar havde ført bort fra Jerusalem til Babylon. Det skrev han, efter at kong Jekonja og kongemoderen havde forladt Jerusalem tillige med hofmændene, Judas og Jerusalems stormænd, håndværkerne og finsmedene. Han sendte brevet med Shafans søn El'asa og Hilkijas søn Gemarja, som blev sendt til babylonerkongen Nebukadnesar i Babylon af Judas konge Sidkija. Det lød:

Dette siger Hærskarers Herre, Israels Gud, til alle de landflygtige, som jeg har ført bort fra Jerusalem til Babylon: Byg huse og bo i dem, plant

haver og spis frugten fra dem; gift jer og få sønner og døtre, find koner til jeres sønner og gift jeres døtre bort, så de kan få sønner og døtre! Bliv flere derovre, ikke færre! Stræb efter lykke og fremgang for den by, jeg førte jer bort til, og bed til Herren for den; går det den godt, går det også jer godt.

For dette siger Hærskarers Herre, Israels Gud: Lad jer ikke forføre af profeterne blandt jer og af jeres spåmænd; og hør ikke efter de drømme, de har; for de profeterer løgn for jer i mit navn; jeg har ikke sendt dem, siger Herren.

Dette siger Herren: Først når der er gået halvfjerds år i Babylon, vil jeg drage omsorg for jer, og jeg vil opfylde det gode løfte, jeg gav jer, og bringe jer tilbage til dette sted. Jeg ved, hvilke planer jeg har lagt for jer, siger Herren, planer om lykke, ikke om ulykke, om at give jer en fremtid og et håb. Råber I til mig, og går I hen og beder til mig, vil jeg høre jer. (Jer 29,1-12)

De falske profeter ønsker at få dem til at flygte fra det aktuelle, til en bedre tid og et bedre sted

Og det gik op for mig, at profetens 2600 år gamle ord har et vigtigt budskab til os. Nemlig et budskab om at vedkende os vores tid og sted på jorden, og samtidig ikke blive tidens børn, men evighedens og Guds ords børn. Og det er temaet for disse linjer.

Tid og sted

Jeremias var profet i Israel – eller rettere i det meget lille Juda rige – i mere end 40 år. Og i den lange periode var han en temmelig ensom skikkelse. Han prædikede et budskab, de færreste ville høre på, og som de for øvrigt heller ikke troede ville blive virkelighed. Nemlig at folkets synd ville udløse rigets undergang og folkets landflygtighed i Babylon.

Det budskab kunne folk dels ikke få til at passe med, at Gud elsker det jødiske folk, og dels sagde deres politiske analyser og erfaringer dem, at Juda rige ville overleve i en alliance med Egypten. De ville hellere lytte til de falske profeter, der prædikede fred og ingen fare.

Men Jeremias prædikede ufortrødent sit domsbudskab: Folkets frafald fra Gud – primært i form af religionssammenblanding – havde udløst en accelererende seksuel synd og social og politisk udbytning i samfundet. Relationen til Gud var gået i stykker, og relationerne til menneskers egen krop og til deres næste var i bedste fald dybt forstyrret.

Det budskab prædikede han ikke i en munter lyst til at provokere, men med tårer og anfægtelser. Faktisk giver han undervejs udtryk for, at han personligt kunne ønske sig, at det var de falske profeter, der havde ret.

I 595 – da brevet skrives – er Jeremias' profeti ved at gå i opfyldelse. I tre bølger

(608, 597 og 586 f.Kr.) deporteres store grupper jøder til Babylon. Brevet skrives altså efter anden bølge.

Igen er Jeremias oppe imod falske – og mere optimistiske – profeter. Denne gang siger de: "Den landflygtighed bliver en kort fornøjelse. Herren vil snart føre folket tilbage til det land, han har lovet dem."

Og her tvinges Jeremias til endnu en gang at være festdræberen. Ved første øjekast er det ikke et særlig positivt budskab, han bringer; men bare et lille spadestik dybere ligger der en stadig aktuel trøst.

Og det viser sig, at der er tre vigtige budskaber fra Jeremias til både dem og os.

Det kommer til at tage sin tid

Det første budskab siger Jeremias lige ud: Der går 70 år, inden folket skal vende tilbage. En åndelig udvikling og en åndelig fornyelse tager nemlig sin tid. Ingen i deres generation vil opleve det – og kun få af deres børn.

Derfor udfordres de til ikke at leve i en kuffert, men slå sig ned, leve et almindeligt menneskeliv med arbejde, familie, kærester, ægteskab og børn. Og dermed vedkende sig deres tid og sted på jorden:

"Byg huse og bo i dem, plant haver og spis frugten fra dem; gift jer og få sønner og døtre, find koner til jeres sønner og gift jeres døtre bort, så de kan få sønner og døtre! Bliv flere derovre, ikke færre!" (v. 5-6)

De er blevet den landflygtige generation og det skal de ikke prøve at løbe fra. Dette situationsnære budskab kommer fra den

sande profet, mens de falske profeter ønsker at få dem til at flygte fra det aktuelle, til en bedre tid og et bedre sted.

Og hermed peger Jeremias på en form for falsk profeti, som ofte er overset mellem os. Den profeti, der får os til at ønske os bort til en anden tid i stedet for, som kong David, at tjene Guds frelsesplan i vores slægtled (Apg 13,36). Under de vilkår, der er blevet vores.

Denne falske profeti kan findes i *nostalgi*, hvor kristne mennesker i større eller mindre grad længes tilbage til en – tænkt – gylden tid: Bare vi havde levet under de store vækkelser for 150 år siden, hvor mennesker i stort tal gik ind i Guds rige, og hvor bare en aften med Indre Missions leder Vilhelm Beck eller LM's stifter Chr. Møller kunne ændre et liv.

Eller man længes tilbage til 1970'ernes bibel- og missionsvækkelse og forestiller sig, at hvis vi bruger metoder, sprog og bøger fra den periode, så skal det liv, der var dengang, nok genoplives.

Man overser i øvrigt ofte, at den tid også havde sine svagheder og problemer! Der er meget i fortiden, vi kan lade os inspirere af; men hvis vi kopierer én til én, er vi ved at flygte fra vores egen tid og det liv, Gud har kaldet os til.

Eller man flygter via *fremtidsdrømme*, evt. i form af forelskelse i nye metoder og stærke personligheder:

Hvis man kender den evangelikale verden – inkl. Luthersk Mission – så ved man, at ca. hvert femte år dukker der en ny løftfyldt

Vi opfordres til at vise godhed mod de mennesker, vi bor iblandt. Det handler ikke bare om organiseret diakoni, men om hverdagens små valg: Hvordan vi taler til hinanden og om hinanden.

metode op: En periode hed det Willow Creek, så missional kirke, så husmenigheder, så ...

Og igen: Der kan være en hel del at lade sig inspirere af. Men forventningen til dem er farlig. Hvis de bliver mirakelkure, bliver de også afguder.

Lad os i stedet vedkende os, at det er her og nu, Gud har sat os: I denne åndelige tussmørketid, hvor det hverken er total stilstand eller åndelig vækkelse. Her, hvor vi måske oplever flere frafald end omvendelser, hvor materialismen raser, hvor ægteskaber er under pres som næppe nogensinde før i menneskehedens historie, hvor kønsidentiteten er til forhandling, og hvor informationsekspllosionen betyder, at vi har fået endnu vanskeligere ved at skelne virkelighed fra fake news end nogen anden generation.

Det er i dette klima, vi er kaldet til at tjene Herren, glæde os over hans evangelium og lytte mere til ham end til nogen af de mange andre stemmer. Mens vi lever et helt almindeligt menneskeliv i familier, nabolag, sportsklubber,

politik og hvor Gud i øvrigt har sat os.

Og der findes ikke et quickfix til at forandre situationen. Det kommer til at tage sin tid ...

Tjen denne tids mennesker

Vi overser let, hvor dramatisk Jeremias' anden melding er: "Stræb efter lykke og fremgang for den by, jeg førte jer bort til, og bed til Herren for den; går det den godt, går det også jer godt" (v. 6). Med andre ord: Tjen denne tids mennesker!

Den by, de var kommet til, var centrum for en politisk magt, der var i færd med at ødelægge deres elskede Jerusalem og stjæle guld og sølv fra deres smukke tempel. Det var det folk, der havde splittet familier og bortført folkets elite. Det var hedninger med afgudsdyrkelse, vold og vildt sexliv. En masse ting, der må give et gudfrygtigt menneske kvalme.

Og nu siger Jeremias ganske enkelt: Vær gode ved dem! Som enkeltpersoner og som folk: Vær gode naboer, kolleger, slægtninge, samfundsborgere. Vær gode mod dem med en helt anden

ideologi og etik, som nærmest har pint og plaget jeres folk og foragter jeres åndelige værdier.

Parallellen til vores situation er til at tage og føle på: Vi, som er kommet til at leve under en accelererende sekularisering, med Ateistisk Selskab i offensiven, med LGBT's (Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner) voldsomme dominans i det offentlige rum, mens kristne friskoler risikerer skærpet tilsyn, demokratiske missionsfolk sammenlignes med voldelige muslimer, og vi føler vores egen åndelige kraft svækket.

Jeremias' første formaning er ikke en formaning til at blive militante og skærpe kampen og polemikken. Men: Vær gode ved dem. Netop de sekulariserede, de transkønnede og dem, der vil sætte os under skærpet tilsyn og bruger ord som "parallelsamfund" og "social kontrol" om os. Mennesker, vi spontant oppfatter som modstandere i den værdikamp, der foregår i vores samfund.

Omtrent samtidig med at jeg læste i Jeremias' bog, faldt jeg tilbage til en gammel kærlighed for kirkehistorie og læste en nyere lærebog: Under behandlingen af oldkirken førte forfatterne også en velkendt diskussion om, hvordan oldkirken kunne vokse med en sådan hast. Blandt mange faktorer, som fagfolk diskuterer, er de ofte enige om én ting: Det kom bag på det romerske voldssamfund at møde et folk, der – som den kristne menighed – gjorde godt i stort og småt. Individuelt og som fællesskab.

Det er holdningen fra Jeremias igen: Stræb efter lykke for dem. Især dem, som er mest fjendtlige over for jer.

Det handler ikke bare om organiseret diakoni, men om hverdagens små valg: Hvordan vi taler til hinanden og om hinanden. Om hjælpsomhed på villavejen og kontoret. Om at se det menneske, der overser mig ...

Disse to første budskaber er udfordrende. Det tredje er trøstende:

Vær løftets folk!

I en vis forstand er intet nemlig forandret: I må fortsat leve som løftets folk!

For hjælpen og kraften til at være til stede på denne måde findes ikke i situationen. Heller ikke i selv de bedste samtidsanalyser eller den hjælpsomme kristne adfærd. Og slet ikke i formaningen til at leve på den gode måde. Søg derimod kraften i Guds løfter: "Jeg ved, hvilke planer jeg har lagt for jer, siger Herren, planer om lykke, ikke om ulykke, om at give jer en fremtid og et håb" (v. 11).

Det kan godt være, at det kommer til at tage sin tid, og at det bliver barsk undervejs. Og løftet kan ikke ses. Det må høres. Alligevel er troens folk dem, der hører Guds usynlige løfte og deri "ser den usynlige" (Hebr 11,27).

Som løftets folk ligner vi hinanden – eller er kaldet til at ligne hinanden – på ét afgørende punkt og på tværs af århundreder og kulturelle, teknologiske, sundhedsmæssige og åndelige forandringer. Vi er kaldet til at stole mere på Guds løfter end på nogen andre faktorer i verdenshistorien.

Hvis vi møder kristne mennesker fra 300-tallet, 600-tallet, 1200-tallet eller for den slags skyld bare fra 1950, er det sandsynligt, at vi ville stå uforstående over for hinanden på mange punkter. For vi er alle børn af vores egen tid.

Men på nogle helt afgørende punkter ville vi opdage, at troens folk er løftets folk: Det er løftet om syndernes forladelse i Jesus Kristus. Det, der giver os evigt liv. Det er løftet om, at han er med os alle dage indtil verdens ende. Det løfte, der afgørende bryder vores ensomhed på denne jord. Og det er løftet om en ny himmel og en ny jord. Den fremtid og det håb, der venter os.

Det foranderlige og det uforanderlige

Søren Kierkegaard citeres undertiden for en bemærkning om, at "det handler om at stå midt i evigheden og dog høre stueuret slå."

I sin tids sprog sætter han ord på det, der var Jeremias' pointe: Lev i din tid og på dit sted på jorden. Mens du vedkender dig, hvor foranderligt livet og klimaet i denne verden er. I en vis forstand også hvor foranderlige, vi mennesker er.

Men søg din næring fra det uforanderlige: Guds løfter. ■

Vær gode mod dem med en helt anden ideologi og etik, som nærmest har pint og plaget jeres folk og foragter jeres åndelige værdier

FOR TROEN

Vi er med i en fælles historie

AF SØREN SKOVGAARD SØRENSEN

Vi ved ikke, hvor mange år kirkehistorien fortsat vil blive skrevet. Men vi ved, at vi ikke er sat i verden for at leve for os selv eller dø for os selv.

Søren Skovgaard Sørensen, f. 1972

Generalsekretær i Luthersk Mission
sss@dln.dk

Sammen er vi stærkere. Vi er alle en del af noget større. "Ingen af os lever for sig selv, og ingen dør for sig selv," siger Paulus (Rom 14,7).

Og det er nok en af de mest positive oplevelser, som jeg har fået lov til at mærke i mine to første år som generalsekretær i LM.

Det nære må ses i en større sammenhæng

Vi lever i en tid, hvor den fælles historiebevidsthed er under pres, og hvor individets muligheder er styrket som aldrig før. Fx er personligt iværksætteri blevet nemmere end nogensinde før. Ved at oprette en lille business i kælderen med en pc og en server kan du skabe dig et navn på den helt store scene, som tidligere kun var muligt for de store veletablerede firmaer.

Den kultur og samtid påvirker også os som kristne. Det påvirker også den måde, vi tænker om vores menighed på. Fokus bliver mindre og mindre rettet mod den store kirkes historie og sammenhængskraft, mens udviklingen af den lokale menighed bliver centrum for vores liv og indsats.

Nu er det jo ikke en kirkehistorisk ulykke at koncentrere sig om at være menighed i det lokale miljø. Det har kirken altid gjort og høstet mange frugter af. Men: Den har ikke været uden sammenhæng med andre større sammenhænge.

Og her tror jeg, vi skal passe på, at vi ikke glemmer vores fælles rødder og vores samhørighed med andre. Ikke for at dæmpe det lokale arbejde, men for at få en fælles udsigt og vision om at nå hele verden.

Vi er ikke alene

Når der er vækst i den lokale menighed, ser man måske ikke behovet for den større sammenhæng så tydelig. Men for de menigheder, der kæmper for overlevelse, er der stor trøst at hente fra den store fælles kirkehistorie.

Dels afslører kirkehistorien, at normaltilstanden i kirken ikke er vækkelse, og dels sætter kirkehistorien den enkelte menighed ind i en større sammenhæng, hvor vi mindes om, at vi ikke er alene. Kirkehistorien og Ny Testamente minder os om, at vi som kristne skal hjælpe hinan-

den på tværs af lokale fællesskaber, og at vi er forenet i bøn til den treenige Gud.

Når vi ser på kirkens bevægelse i verden, så er vi ikke i tvivl om, at eksempelvis LM er en del af noget større. Vi har samarbejdspartnere rundt omkring i hele verden. I syd har vi meget store samarbejdspartnere (fx Tanzania og Etiopien), mens vi i øst, vest og nord har meget små samarbejdspartnere (Cambodja, Peru og Grønland).

Jeg deltog for nylig i et kirkemøde sammen med nogle udenlandske samarbejdspartnere. Det gav mig lidt af historiens vingesus, for vi var samlet få meter fra det sted, hvor to af oldkirkens syv vigtige kirkemøder fandt sted: Konstantinopel og Kalkedon (som i dag er samlet i storbyen Istanbul).

Historien er den, at den romerske kejser Konstantin den Store i 325 indkaldte kirkens biskopper til et møde i byen Nikæa (nuværende Iznik i det nordvestlige Tyrkiet). På dette møde forlangte Kejseren enighed i kirken, og datidens teologer kom faktisk frem til en fælles trosbekendelse, hvori det blev udtrykt, at vi (kirken) tror, at Sønnen er født, ikke skabt, og af samme væsen som Faderen.

Ikke helt overraskende var der et behov for flere opfølgende møder. Og både i 381 og i 451 fandt der vigtige kirkemøder sted lige omkring det sted, hvor jeg mødtes med finnerne, amerikanerne og en kirkeleder fra Etiopien.

I dag er det tidligere Lilleasien ikke længere de kristnes bastion, som det var i oldkirken. Men ikke desto mindre blev det på netop dette sted tydeligt for mig, at vi er en del af en større kirkehistorie. Og hvem ved, måske sad vi netop og var med til at skrive nutidens kirkehistorie. Måske er historiens ringe snart ved at sluttes i det land ...

Med i Guds store mission

Jeg tror, at bevidstheden om den fælles, store historie er vigtig at holde sig for øje. Tænk på, at din tjeneste for Gud og andre mennesker har betydning her og nu, men også langt ind i fremtiden. Som menighedsfællesskab kan vi sammen med kirken i syd, nord, øst og vest gøre en forskel

FOTO: BENT OLSEN

på verdensplan, som ingen kan magte af sig selv.

Ved den fælles orientering og indsats på tværs af verdens landegrænser kan vi være med til at skynde på Jesu Kristi komme. Erindringen om de gamle kirkemøder i Konstantinopel og Kalkedon gav mig således nyt mod.

Jeg er ikke i tvivl om, at globaliseringen er en del af Guds mission. Til september skal repræsentanter fra bl.a. LM mødes i Addis Abeba sammen med sydens gigantkirker fra Østafrika. En samling fra syd, nord og vest. Vi har et ønske om at være fælles i Guds mission.

Vi er – sammen – Kristi legeme og kan ikke have nok i os selv. Vi må som lokale menigheder lade os udfordre af den sociale og økonomiske ulighed, andre menigheder i verden lider under, og så må vi stå sammen om at sende budskabet om Jesus Kristus videre østpå, så Guds hus kan blive fyldt.

Lokalt kan du være med til at skrive fremtidens kirkehistorie. Vi ved ikke, hvor mange år kirkehistorien fortsat vil blive skrevet. Men vi ved, at vi ikke er sat i verden for at leve for os selv, eller for at dø for os selv. Vi er sat i verden for at leve og dø for Herren.

Og i Herren er vi ét med den lidende kirke og den store del af østen, som endnu ikke har hørt om frelsen i Jesus. Spørgsmålet er ikke, om du skal deltage, men *hvordan* du kan deltage i Guds store mission. ■

Når vi ser på kirkens bevægelse i verden, så er vi ikke i tvivl om, at eksempelvis LM er en del af noget større.

Gud skaber troen — og livet giver den sin farve

AF FLEMMING HARPOTH MØLLER

Indsigt i, hvad der har været med til at forme vores egen tro, gør det lettere for os at vise andres kristne tro og dens "farve" respekt.

Hvis fem personer hver især blev bedt om at sætte ord på, hvad deres kristne tro betød for dem, ville beskrivelserne blive vidt forskellige. Troen tager sig nemlig forskelligt ud for kristne.

Vi tænker måske, at den måde, vi formulerer os på om vores tro, primært udspringer af seriøse tanker, overvejelser og oplæring, men ofte spiller andre ting også en afgørende rolle. For vores personlighed, vores opvækst, og livets tilskikkelser er også med til at forme vores tro og give den sin "farve".

Selv om vi kan være ganske enige om det grundlæggende i den kristne tro – at Jesus er Guds enbårne søn og vores herre og frelser – kan vores trosudtryk være meget forskellige. Det gælder både vores teologi, vores beskrivelse af troens indhold og vores erfaringer af troens liv. Dermed er det også forskelligt, hvad vi lægger vægt på i vores trospraksis og i vores lære.

Det indebærer bl.a., at det er vidt forskelligt, hvilke troskampe og anfægtelser vi hver især bakser med, hvordan vi har det med bedemøder, hvilken lovsangsstil vi oplever os bedst tilpas i, og hvor smalle eller bredt favnende vi er på det læremæssige område.

Vores kristne tro er i bund og grund en guddommelig størrelse, og vi hverken kan eller skal udgrunde dens tilblivelse og dens sammenhænge. Men det giver alligevel god mening for den enkelte at søge at blive klogere på sin tro og på, hvordan vores opvækst, vores personlighed og livets tilskikkelser har indflydelse på, hvilke ord vi hver især sætter på vores tros betydning for os. Det kan give os en nyttig indsigt angående vores tro og de mange reaktionsmønstre og holdninger, som har sine udspring heri.

Dertil kommer, at indsigt i, hvad der har været med til at forme vores egen tro, gør det lettere for os – og gør, at det falder os mere naturligt – at vise andres kristne tro og dens "farve" respekt og anse den for at være ligeværdig med vores egen.

Disse to anliggender er formålet med denne artikel.

En vigtig viden, som du ikke kan læse dig til
Indsigten i, hvad der har været med til at for-

me indholdet af din tro, kan du ikke læse dig til – fordi det er netop *dit* liv og *din* tro, det drejer sig om. For at få denne indsigt angående dig selv, er det nødvendigt, at du sætter tid af til at grunde over, hvad der har været med til at forme netop *dit* liv og *din* tro. Denne artikel kan i bedste fald være med til at inspirere dig i dette arbejde.

Derfor vil jeg opfordre dig til at sætte tid af til at overveje følgende tre spørgsmål, enten nu eller når du har læst artiklen:

1. Sæt ord på, hvad din tro på Jesus indebærer for dig.
2. Overvej, hvilke ting der har været med til at forme din tro og den måde, den kommer til udtryk på (den forkyndelse, du har lyttet til; den teologiske tradition, du knytter til ved; bestemte hændelser, personer eller miljøer i din opvækst m.v.).
3. Hvilke sammenhænge ser du mellem de ord, hvormed du beskriver "din teologi" (dvs. de ting i den kristne tro, som betyder mest for dig, dine holdninger og dine kæpheste) og de ting, der har været med til at forme din tro og din teologi?

Troens farve

Med udtrykket "troens farve", som jeg har brugt et par gange, forsøger jeg ikke at antyde, at troen har en bestemt kulør, men at sætte ord på, at vores tro har sat forskellige aftryk hos os hver især.

Selv om vores kristne tro for os alle har den opstandne Jesus Kristus som sit grundlag og omdrejningspunkt, indebærer de mange faktorer, der har været med til at forme og præge vores tro, at det enkelte menneskes tro har sin helt egen prægning.

Der er ingen andre, der beskriver deres personlige tros indhold og betydning med de samme ord, som du gør. I den forstand er din tro unik – den har sin egen særlige farve. Troen bor altid i det enkelte konkrete menneske – et menneske med sin helt egen og unikke personlighed, livshistorie og med sine helt egne tanker osv. Troen tager altid farve efter det menneske, den bor i.

Overvej, hvilke ting der har været med til at forme din tro og den måde, den kommer til udtryk på

Flemming Harpøth Møller,
f. 1961

Sognepræst samt psyko- og familierapeut
fhm@km.dk

Dertil kommer, at vores beskrivelse af vores tro kan ændre sig mange gange, fra vi er unge til vi bliver gamle. For menneskelig udvikling og vækst i modenhed påvirker også den måde, vi formulerer os om vores tro og vores kristne liv.

Troen er et Guds under i dig

I sit brev til menigheden i Rom skriver apostlen Paulus, at "troen kommer ... af det, der høres." Når Guds ord forkyndes, kan troen skabes i os. Troen skabes af Gud, når og hvor han vil – og han skaber troen i os ved sit ord og ved sin Ånd. Derfor er troen et guddommeligt under i os – et under, hvis sammenhænge og tilblivelse vi ikke kan udgrunde.

Troen er lagt ind i et menneske af Gud og er i den forstand noget, som er "kommet til". Samtidig "gennemtrænger" troen et menneske og sætter sit aftryk på alle aspekter af menneskets liv – og ligeledes gennemtrænger og farver det enkelte menneskes liv dets tro.

Der er ikke vandtætte skodder mellem på den ene side vores tro og så på den anden side vores personlighed og vores livshistorie. Tværtimod. De præger gensidigt hinanden.

I Ny Testamente tales der om, at Kristus bor ved troen i kristnes hjerter. "Hjertet" betyder i denne sammenhæng menneskets personligheds inderste. Kristus selv er således ved troen med til at forme et menneske indefra.

Jeg vil i det følgende sætte ord på fire af de faktorer, der er med til at danne os som mennesker, og som derfor også er med til at forme vores teologiske standpunkter og vores trosmæssige erfaringer.

Personlighed

Vores personlighed er den første faktor.

Personligheden er det sind eller – om man vil – den psyke, vi er født ind i denne verden med. Men fra dag ét bliver vores personlighed præget af det, som verden omkring os møder os med. Vores personlighed er afgørende for, hvordan vi ser og forstår verden omkring os, og med den "tolker" vi de ting, som livet møder os med. Samtidig er livet, som det udfolder sig for den enkelte, med til at udvikle og modne vores personlighed.

Der er en sammenhæng mellem vores personlighed og den måde, vores tro tager sig ud på for os. Ofte smitter sangvinikerens livlighed og munterhed af på troen, ligesom melankolikerens sårbarhed og evne til at gå i dybden ofte sætter sit præg på troens liv.

Om man hører til den introverte (indadvendte) eller ekstroverte (udadvendte) type, kan også have betydning for, hvordan man fx trives med fællesskabet i menigheden, gademission, kirkekaffe eller lovsang.

Opvækst

Opvæksten er en anden faktor, der sætter præg på troen.

For at illustrere hvordan personer og hændelser i vores opvækst er med til både at præge vores sind og vores tro på Gud, vil jeg fortælle om en hændelse, som jeg havde sammen med min far for ca. 45 år siden, og som gjorde et udsletteligt indtryk på mig. I dag véd jeg, at det, som min far sagde til mig ved den lejlighed, da jeg var 10-12 år gammel, kom til at sætte et tydeligt præg på mit unge sind og på hele mit liv.

Jeg var en fodboldspiller. Der gik ikke en dag, uden jeg spillede fodbold, enten med mine venner eller med mig selv hjemme på gården. Men min far havde forbudt

De erfaringer, vi gør os i vores opvækst, sætter deres præg på os som mennesker og er med til at præge vores forhold til Gud

mig at spille bold op af porten i den gavl på laden, som vendte ned mod vejen, fordi han mente, det var for farligt for mig at stå der og spille bold. Det havde jeg derfor lovet ham ikke at gøre. Men problemet var, at jeg gjorde det alligevel, fordi det var langt det bedste sted at spille.

På et tidspunkt kom jeg til at smadre en rude i gavlen, fordi jeg ved et uheld kom til at skyde bolden i den retning. Men jeg magtede ikke at fortælle min far om sagens rette sammenhæng, så da han spurgte mig, om jeg kendte noget til den smadrede rude, svarede jeg nej. Jeg havde gjort det, som jeg havde lovet min far ikke at gøre, og nu havde jeg desuden løjet for ham.

I de følgende dage og uger fik jeg det værre og værre. Det var slet ikke rart at være sammen med min far mere.

Til sidst blev det for hårdt for mig. Jeg besluttede, at jeg ville sige det hele til min far, som det var. Jeg ville gøre det den næste dag, når jeg kom hjem fra skole. Jeg kan huske, at jeg var meget spændt på, hvad min far nu ville sige til mig. Og jeg kan endnu tydeligt huske de tre ting, han sagde.

"Flemming, det var godt, du kom og sagde det til mig. Så må jeg se at få sat et nyt

stykke glas i. Og så snakker vi ikke mere om det.”

Og det var lige, hvad jeg havde brug for at høre. Nu vidste jeg, at far havde tilgivet mig. Min samvittighed var god igen. Og det var igen rart at være sammen med far.

Jeg har ofte tænkt tilbage på denne stærke oplevelse sammen med min far, og jeg er slet ikke i tvivl om, at den har været med til at gøre det lettere for mig at tro på, at jeg i himlen har en far, som har et sådant sindelag over for mig, så han glad og gerne tilgiver mig mine synder.

For mig er den betydning, min fars ord til mig havde – og stadigvæk har, en understregning af, at de erfaringer med kærlighed, omsorg og tilgivelse vi har med de mennesker, som betød mest for os i vores opvækst, har stor indvirkning på, hvordan vi tænker om Gud.

Jeg tør slet ikke tænke på, hvad det havde gjort ved mit forhold til min himmelske far, hvis min jordiske far den dag i denne situation i stedet for havde givet mig en lussing.

De erfaringer, vi gør os i vores opvækst, sætter deres præg på os som mennesker og er med til at præge vores forhold til Gud.

Teologisk tradition

Vore trosmæssige erfaringer er vidt forskellige. For nogle udgør vished og fred en grundtone i deres gudsforhold. For andre fylder anfægtelse og tvivl meget. Vores erfaringer med nøden over synden i os, lysten til at vidne om Jesus til andre og glæden over det fuldbagte, er meget forskellig fra kristen til kristen.

Desuden kan vægtlægningen, angående hvad der er vigtig for vores tro, ændre sig over tid. Fx er det naturligt, at håbet om et evigt liv på en ny og bedre jord er mindre fremherskende hos et ungt menneske i forhold til hos et ældre.

En af de faktorer, der har betydning for vore trosmæssige erfaringer, er, hvilken forkyndelse vi lægger øre til, og hvilken teologisk tradition vi er rundet ud af og knytter til ved. Troen formes og tager sin farve efter den forkyndelse, den lever af.

En sund forkyndelse fremmer en sund tro og fremmer en sund psyke. På samme måde kan en usund forkyndelse være med til at gøre både tro og psyke usund.

Hvis forkyndelsen er præget af stærke forbehold over for livsudfoldelse, vil troen og det liv, som tager sin farve heraf, være præget af lignende forbehold.

Det helt afgørende for et menneskes tro og liv er, om det i hjertet er under loven eller er frigjort af evangeliet.

Det, som livet møder mig med

Den sidste faktor for troens prægning, jeg vil nævne, er det, som livet møder os med.

Modgang og medgang i livet kender alle til. Begge dele er et livsvilkår. For nogle byder livet på mest medgang. For andre på mest modgang. Samtidig er det meget forskelligt, hvad modgangen og medgangen gør ved os – og gør ved vores tro.

Netop de nævnte fire faktorer har en kolossal betydning for, hvordan vores liv bliver, og for hvordan vi oplever, praktiserer og udtrykker vores tro. Naturligvis. Men der kan ikke siges noget generelt om,

hvordan de fire nævnte områder indvirker på vores liv og vores tro.

For sammenlignelige hændelser i to menneskers liv kan afsætte to vidt forskellige mærker i deres sind, fordi deres psykiske sammensætning er forskellig. To mennesker kan i årevis lytte til den samme forkyndelse og læse i den samme bibel, samtidig med at de sætter vidt forskellige ord på, hvad deres tro betyder for dem. For deres personlighed og de ting, som livet har mødt dem med, gør, at de hører, læser og gør vidt forskellige ting ved dem.

Disse sammenhænge er uigennemskuelige for os – og vil forblive at være det. Måske løftes sløret for os angående årsager og sammenhænge på forklarelsens dag. ■

Der er ingen andre, der beskriver deres personlige tros indhold og betydning med de samme ord, som du gør

Samtidig ...

BOGANMELDELSE AF OLE SOLGAARD

Samtidig ...

Om hvordan Gud blev menneske
og hvad det har med os at gøre

Magnus Malm

Boedal, 2017

287 sider, kr. 299,95

Jeg synes, denne bog er vanskelig at anmelde. For den indeholder både guldgrube, problematiske afsnit og en del, som jeg har svært ved at gennemskue.

Det er ellers en relevant bog, den svenske retraceleder Magnus Malm har skrevet. Bogen fokuserer på de konkrete konsekvenser af, at Jesus er sand Gud og sandt menneske – samtidig.

Vi får en fin opmuntring til finde vores identitet og sunde menneskelighed i relationen til Gud – og advares mod sekulariseringen, der både kan vise sig i materialisme og overåndelighed.

Overåndeligheden fokuserer ifølge Malm på det indre i modsætning til det ydre og foragter alt normalt menneskeligt liv. Han henviser til, at i Ny Testamente viser åndelig

modenhed sig derimod i relationerne, i hverdagslivet med andre mennesker.

Han pointerer fint, at det ikke er det menneskelige, der gør os syndige, men at det derimod er synden, der gør os mindre menneskelige. Jesu menneskelighed har betydning for vores forhold til krop, følelser, fornuft og vilje.

Et enkelt guldgrube fra bogen: "At bede er ikke at forlade det jordiske til fordel for det åndelige. Det er at åbne det jordiske for det åndelige sammen med ham, der er sand Gud og sandt menneske" (s. 99).

Malm langer med sin kritik af overåndeligheden ud efter nogle karismatiske miljøer, der mangler jordforbindelse. Han har nok også en brodd mod visse traditionelle vækkelsesmiljøer, der overbetoner det syndige fordærv og ensidigt fokuserer på, at "det er himlen, det gælder", mens man overser Guds vilje med det almindelige menneskeliv her og nu.

Derudover giver han den lutherske tænkning skylden for sekulariseringen. Det gør han på baggrund af en – for mig at se – karikeret fremstilling af synd-og-nåde-forkyndelsen og

en misforståelse af den lutherske sondring mellem skabelses- og frelsesperspektivet.

Jeg er klar over, at den lutherske skelnen mellem det åndelige og verdslige regimen er blevet misbrugt af nogle til en opsplittning af livet, hvor Gud kun har med det åndelige at gøre. Men ret forstået er den lutherske sondring mellem skabelses- og frelsesplanen netop med til at fremhæve det gudvelbehagelige i det almene menneskeliv, hvilket Malm overser.

Når bogen kredser om at finde identitet som menneske i relationen til Gud, undrer jeg mig desuden over, at forsoningen mellem Gud og menneske næsten ingen rolle spiller i bogen. Ifølge Paulus spiller forsoningen (fx Kol 1,19-20) vel – sammen med inkarnationen – en væsentlig rolle for vores identitet.

Der er en del sætninger og afsnit, jeg enten ikke helt forstår, ikke kan gennemskue konsekvenserne af eller bare ikke er enig i. Samtidig er bogen tankevækkende at læse, for den har mange gode pointer om at være et kristent menneske. ■

Han pointerer fint, at det ikke er det menneskelige, der gør os syndige, men at det derimod er synden, der gør os mindre menneskelige

Om lidt

BOGANMELDELSE AF ANNA METTE MORTHORST

Om lidt

Roman fra en ikke så fjern fremtid
Jørgen Hedager Nielsen
Forlaget BogAnker 2017
(i kommission hos Lohse)
252 sider, kr. 180,-

Om lidt er en anderledes roman. Vi følger den unge teologistuderende Emil gennem tre turbulente måneder, som vender op og ned på hans liv. Han er på studieophold i Israel og forelsker sig hovedkulds i en jødisk pige, Rachel, men selvom kærligheden viser sig at være gengældt, er det ikke så ligetil.

Det er ikke blot kærligheden, der udfordres. Også Emils kristne tro sættes på en prøve, ja, *troen under pres* er et gennemgående tema i bogen.

I reportageagtig stil hører vi om Emils oplevelser, som da han kommer hjem til Danmark igen og underviser et hold konfirmander, men ikke kan fortsætte, da hans undervisning bliver betegnet som hadlære.

Samfundet er under hastig forandring, og kristne, der lever efter Guds ord og vover at forkynde det, betragtes nu som radikaliserede og kan fordømmes som hadprædikanter. Tolerance er blevet den ultimative målestok også globalt, hvor FN har vedtaget en tolerancedoktrin.

Emil oplever samfundets forandring overalt, selv i forhold

til sin familie og i det kristne fællesskab, hvor sandhed og kærlighed får trange kår. Derfor begynder Emil at reflektere over, om det alt sammen er tegn på Bibelens beskrivelse af endetiden, inden Jesus kommer igen.

Trængslerne står næsten i kø, med terror og vold og overvågning som i en anden James Bond-film. Der er dog også tegn på forsoning og håb i bogen, som da Emil oplever, at nogle jøder overraskende vender sig til Jesus som Messias, hvilket åbner nye perspektiver.

Bogen er hverken science fiction eller en samtidsroman, men nok snarere et billede af, hvordan kristnes vilkår kan blive i morgendagens samfund.

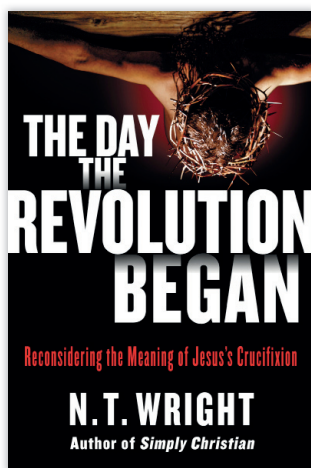
Bogen er letlæst, og den er både spændende og svær at lægge fra sig. For kristne kan romanen være et *wake-up call* og en opfordring til åbent at vedkende sig sin kristne tro i samtiden.

Romanen vil måske lidt for meget på én gang – både fiktion og forkyndelse – hvilket kan forvirre. Alligevel giver jeg min bedste anbefaling af romanen. ■

Romanen vil måske lidt for meget på én gang – både fiktion og forkyndelse

The Day the Revolution Began

BOGANMELDELSE AF CHRISTIAN S. MAYMANN

The Day the Revolution Began

Reconsidering the Meaning of Jesus's Crucifixion

(Dansk: Den dag, revolutionen begyndte. Genovervejelse af betydningen af Jesu korsfæstelse)

N.T. Wright
HarperOne 2016
448 sider

N.T. Wright er en produktiv engelsk teolog, der har skrevet en lang række bøger. Teologisk hører han til den gruppe, der har rødder i det såkaldte nye Paulusperspektiv, som har udspring i E.P. Sanders bog *Paul and Palestinian Judaism* fra 1977. Den førte til en nytænkning om, hvordan jødedommen var på Jesu tid, og i lyset af dette også, hvordan Paulus' teologi ser ud.

Dette har Wright udfoldet i en række faglitterære værker. Hvis man har orienteret sig i nogle af dem, så står det hurtigt klart, at *The Day the Revolution Began* er en form for en populærteologisk bog, der viderefremidler hovedtankerne fra de værker.

Det er relevant at kommentere bogen, fordi dens tanker har sat spor hos flere danske teologer, også i evangelikale sammenhænge.

Det spørgsmål, Wright vil forsøge at svare på, er: Hvad skete der, da Jesus døde?

Afsporingen

Wright mener, at der er sket en afsporing af vores teologi, der kan udtrykkes i tre hovedpunkter: Dels er vores lære

om, hvad der sker efter døden, blevet påvirket af græsk filosofi; i stedet for at tale om genoprettelse er vores håb blevet et håb om at komme "i himlen". Dernæst er menneskets kald samtidig blevet forskudt til først og fremmest at handle om god moral frem for at handle om et kald til at udleve Guds kald. Endelig har kirken optaget den hedenske(!) tanke, at Guds vrede ramte Jesus på korset. Det er ikke en tanke, vi finder i NT, mener Tom Wright.

Bogen her er en forklaring af, hvad vi så ifølge Wright finder i NT. Der finder vi en frelseshistorie, der – så langt jeg forstår Wright – centrerer sig om eksil og befrielse. Det tema rækker helt tilbage til uddrivelsen af Edens have, der har rod i menneskets synd.

Synd

Wright understøtter med rette, at synden fundamentalt er afgudsdyrkelse. Den tanke findes både i GT, NT og hos fx Luther. Men så sker der, så vidt jeg kan se, en forskydning hos Wright. For ham er synden først og fremmest en magt, og dernæst en hand-

ling. Det sker, så vidt jeg kan se, fordi eksil og befrielse gøres til grundrammen. I det lys bliver det primære ved korset sejr over synden og befrielse fra eksil.

Eksil

En kongstanke for Wright er eksilet (landflygtigheden). Mennesket har levet i eksil siden Paradis. Adam og Eva var i eksil, David var i eksil, Israels historie er langt på vej en historie om mennesket i eksil.

Mennesket vender sig altså bort fra Gud i afgudsdyrkelse, og det fører til synd – og til eksil. På den baggrund definerer Wright synd som det at "mennesket nægter at påtage sig den funktion i Guds mål for skabelsen, som Gud har tænkt." Menneskets kald til at leve i verden er blevet korrumperet.

Wright mener, vi skal forstå menneskets opgave som et kald mere end en *forpligtelse*. Det er gået galt, og vi er havnet i eksil. Denne ramme gør Wright til den centrale ramme for forståelsen af NT i almindelighed og korset i særdeleshed.

Hvad er det så, Jesus gør? Jo, han forkynnder, at ek-

Der er en del spændende indsigter og overvejelser, men den samlede ramme, han sætter op, mener jeg ikke, der er dækning for i Bibelen

let er forbi. Der er tale om et nyt *exodus* (jf. udvandringen fra Egypten). Wright sidestiller *exodus* og *tilgivelse af synd*. Dette kommer i evangelierne til udtryk i forkyndelsen af Guds rige, der står centralt i Jesu forkyndelse.

Denne tanke om eksilet er meget interessant, og jeg tror faktisk også, den kan findes forskellige steder i NT. Men at gøre det til en så fundamental ramme, som Wright gør den til, er jeg meget skeptisk overfor.

Straf?

I klassisk teologi har vi altid sagt, at Gud straffede Jesus i stedet for os. Det er det, der er blevet kaldt for *stedfortrædende stiftelse* eller med en fagterm *penal substitution*.

Den tanke afviser og tilslutter Wright sig på samme tid. Han tilslutter sig den ved at sige, at tanken om stedfortrædende staf går tilbage til GT

selv (jf. 1 Kor 15,3). Men så giver han tanken en drejning: *Jesus* blev ikke straffet, men det blev *synden*, som var i Jesu kød, hævder Wright.

Her er der flere ting, jeg er skeptisk over for. Jeg kan ikke se, at man kan lave det skel mellem personen og synden, som Wright laver her. Paulus siger jo, at Jesus blev gjort til synd (2 Kor 5,21). Det lægger for mig at se ikke op til, at synden og personen kan skilles ad. Når det hedder, at *Jesus* "blev givet hen" (Rom 4,25), så mener jeg ikke, vi kun kan tale om, at synden blev givet hen.

Guds retfærdighed?

I luthersk teologi står begrebet *Guds retfærdighed* centralt. Et af startskuddene til reformationen var, at Luther opdagede, at det handlede om den retfærdighed, Gud *giver*, frem for den retfærdighed, Gud *kræver*.

Det nye Paulusperspektiv

har forskudt forståelsen af retfærdiggørelsen, så den ikke handler om, at Gud erklærer retfærdig. Man mener derimod, at det for Paulus handler om at blive erklæret som at stå i Guds pagt. *Guds retfærdighed* er at blive sat ind i pagten, eller er udtryk for Guds troskab over for pagten. Dermed forskydes begrebet og får en helt ny mening, og en afgørende brik i den lutherske forståelse af Skriften forsvinder dermed.

Samlet set har jeg det dobbelt med Wrights bog. Der er en del spændende indsigter og overvejelser, men den samlede ramme, han sætter op, mener jeg ikke, der er dækning for i Bibelen. Her tænker jeg bl.a. på hans forståelse af, hvad Guds retfærdighed er, og på hans skel mellem, at Gud straffede synden, eller at Gud straffede Jesus. Wrights svar på spørgsmålet om, hvorfor døde Jesus, bliver derfor amputeret. ■

- 1 Er blevet kritisk omtalt i *Budskabet* flere gange, senest i Torben Kjærs artikel "Nyt Paulusperspektiv forandrer evangeliet" i nr. 2 2016
- 2 Hør Wright uddybe det her: www.premierchristianradio.com/Shows/Saturday/Unbelievable/Episodes/Unbelievable-What-happened-on-the-cross-NT-Wright-Tom-Schreiner.-500th-podcast-episode-47.20-49.

Bornholmerne

BOGANMELDELSE AF LEIF BACH KOFOED

Bornholmerne

De satte præg på Luthersk Missions første 150 år
 Birger Pedersen
 LogosMedia 2018
 150 sider, kr. 149,95

I anledning af Luthersk Missions (LM) 150 års jubilæum udkom denne lille bog, som blev præsenteret ved jubilæumsarrangementerne i Rønne d. 1. marts og i Middelfart d. 3. marts.

Det forlyder, at det oprindeligt var meningen, at bogen bare skulle udgives i al stilfærdighed på eget forlag på Bornholm, men heldigvis blev det LogosMedia, der kom til at stå som udgiver, så bogen kan distribueres via Lohses store salgsapparat. Bogen fortjener absolut at komme bredt ud og få mange læsere.

Birger Pedersen har valgt at give nogle glimt af LM's historie ved at fortælle om 11 personer fra Bornholm, som igennem de 150 år har haft betydning i LM, hvor de på forskellig vis har gjort tjeneste.

Naturligt nok handler de to første kapitler om præsten P.C. Trandberg og LM's stifter, Christian Møller. Kapitlerne handler om deres liv og samarbejde og de brydninger, der førte til, at de skiltes og gik hver sin vej. Forfatteren har dog valgt ikke at skrive ret meget om de teologiske og læremæssige forskelle på de to.

Desværre.

Dermed har de mere personlige forhold nok fået en vis overvægt. Det samme gælder i de kapitler, hvor han fortæller om splittelsen i 1892, hvor foreningen blev delt, og hvor Evangelisk Luthersk Mission blev stiftet. Læseren sidder måske tilbage med spørgsmål om, hvorvidt de to splittelser bare – eller især – skyldtes, at de involverede personer var kantede og uden vilje til at lytte til hinandens synspunkter, eller om delingerne var nødvendige og teologisk berettigede.

I bogens sidste halvdel fortæller Birger Pedersen om personer, som mange af de ældre i LM har kendt, og i det sidste kapitel kan man læse om LM

Bogen fortjener absolut at komme bredt ud og få mange læsere

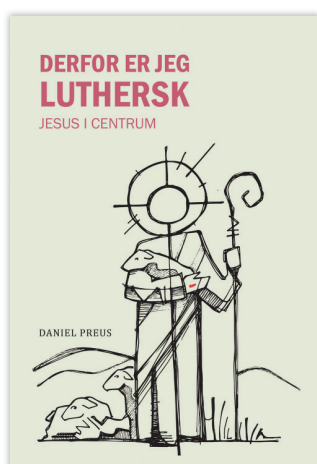
Bornholms nuværende formand, Jørn Bech. Her giver bogen det klare indtryk, at der også i nutiden er mennesker, som arbejder og sætter aftryk. På den måde bliver det mere end antydning, at fortællingen om mennesker i LM og deres indsats kan fortsættes ved et muligt kommende jubilæum.

Forfatteren besidder stor viden, og han skriver godt og klart. Bogen består af 11 selvstændige artikler, og ved en lidt skarpere redigering kunne en del gentagelser med fordel have været luget ud.

Under alle omstændigheder: Det er en fin bog, som udtrykker og formidler kærlighed til LM's rødder og det, som LM står for. ■

Derfor er jeg luthersk

BOGANMELDELSE AF FLEMMING STIDSEN

Derfor er jeg luthersk

Jesus i centrum

Daniel Preus

Credo Forlag i samarbejde
med LogosMedia 2017

232 sider, kr. 199,95

Det er på mange måder en fremragende bog, vi har foran os.

Man kan dog undre sig lidt over titlen: *Derfor er jeg luthersk*. Det er nemlig på ingen måde en traditionel fremstilling af, hvad man kunne kalde luthersk troslære. Eller af "det særligt lutherske". Kun et par enkelte steder i bogen møder vi en direkte front mod den forkyndelse og den teologi, man kan møde i forskellige ikke-lutherske trossamfund. For øvrigt særdeles fint og relevant, når det sker.

Bogen handler altså ikke direkte om at være luthersk. I stedet er det en bog, der klart og enkelt forkynnder evangeliet – men altså gennemsyret og båret af luthersk tankegang. En bog med Jesus i centrum, sådan som bogens undertitel også stiller det i udsigt.

En ahaoplevelse har for mig været Daniel Preus' anvendelse af "de tre bjerge" – Sinajs bjerg, Golgatas bjerg og Zions bjerg – som en gennemgående forståelsesramme for det kristne budskab, for retfærdiggørelse, for lov og evangelium, for livet i Guds menighed. Læs selv!

En bog med Jesus i centrum, sådan som bogens undertitel også stiller det i udsigt

Daniel Preus er præst i *Den lutherske Kirke – Missourisyoden* i USA og repræsenterer således noget af det mest lutherske, man kan forestille sig. En bannerfører for bekendelsestro lutherdom, som bogens oversætter, Vagn Lyrstrand, kalder det. Og det er tydeligt, at Preus ikke bare "kan sin Luther". De lutherske tanker, som de er udtrykt i de lutherske bekendelsesskrifter, er ikke bare teori, men gennemsyrrer i den grad hans eget trosliv og dermed hans forkyndelse. Og det på en meget afgjort og selvfølgelig måde.

Preus er ikke i tvivl om, at det er i den lutherske bekendelse, vi finder den sande forståelse af, hvad sand bibelsk tro er. Det er for øvrigt derfor, han er luthersk, skriver han på side 193 – og giver dermed en, måske lidt søgt, forklaring på bogens titel. "Ingen anden bekendelse udviser en sådan troskab i forhold til sandheden i

Guds ord."

Og så et forbehold: I afsnittet om sakramenterne omtales "det lukkede nadverbord" med største selvfølgelighed som *den* lutherske praksis. Vel at mærke det totalt lukkede nadverbord, hvor den lutherske præst må afvise nadvergæster, selv om de er medlemmer af en anden luthersk menighed. Han kan jo ikke vide, om de har den rette forståelse af nadveren, og kan derfor ikke tage ansvar for at række dem nadveren. Ja, det er faktisk det, han skriver – side 142. Er det virkelig det, vi står for i den lutherske kirke? ■

Jesus og de jødiske fester

BOGANMELDELSE AF POUL ARNE NYBORG

Jesus og de jødiske fester

Israels festkalender som guide til Det Nye Testamente

Jan H. Mortensen

Lohse, 2018

288 sider, kr. 249,95

Hvad gør Jesus og de jødiske fester til en god bog? Jo, den er personlig. Det skinner igen-nem i engagement og detalje-rigdom, at Jan H. Mortensen (JHM) har boet i Israel. Han har taget del i de jødiske fester i det jødiske samfund og har fejret dem i den messianske menighed, han var præst for.

Men bogen er ikke kun personlig. Den er også grundig. JHM fører ikke læseren ad den korte vej fra festernes baggrund i GT til deres plads i NT. Turen går om ad de mange skriftlige og arkæologiske kilder, der kan kaste lys over festernes indhold – og hvordan de har været fejret.

På næsten alle bogens opslag er der illustrationer eller diagrammer, der hjælper forståelsen på vej. Sammen med et godt kortmateriale er det med til at gøre den grundige bog læseværdig.

Så er det også en spændende bog! De jødiske fester fungerer faktisk som guide til NT, sådan som bogens undertitel lover. Ikke kun som en nørdet hobby for de få eller som en hjælp til enkelte tekster, men i form af en bredere og dybere forståelse.

Jeg blev for eksempel glad af at læse om sabbatten, der ”rummer hele festkalenderen i sig” (s. 38). Gud har ikke kun givet årligt tilbagevendende fester. Sabbatten er en ugentlig påmindelse om Guds pagt, Guds frelse og den sabbatshvile, der engang skal komme.

Efter at have læst sådan et afsnit, der fører os hele vejen fra skabelsens syvende dag og det tredje bud over Jesus som opfyldelsen af sabbatten til en luthersk forståelse af søndagen, bliver man ekstra glad for hviledagen. Gud har en plan med alt, hvad han har skabt og med den måde, han har indrettet verden på. Også ugens

og årets mikrokosmos.

Hvis det ikke allerede står klart, så vil jeg til slut understrege, at dette er en vigtig bog. Ikke blot som en hjælp i bibellæsningen og som en personlig berigelse. Men også som en påmindelse om at skønne på vores kristne høj-tider, som sekulariseringen truer med at tømme for indhold.

Vi må i familie og menighed tilbageerobre højtidsfejringen. Her er der hjælp at hente i JHM's personlige, grundige og spændende gennemgang af de jødiske fester. For det er ud af disse fester, vores kristne kirkeår med dets højtider er vokset frem. ■

På næsten alle bogens opslag er der illustrationer eller diagrammer, der hjælper forståelsen på vej

INSPIRATION TIL OMVENDELSESFORKYNDELSE

LÆS

"DEN EVANGELISERENDE PRÆDIKEN – HVORDAN FORKYNDE TIL OMVENDELSE I DAG?"

Blogindlæg af stud.theol. Lars Jensen:
teologiske-smuler.dk/den-evangeliserende-praediken-hvordan-forkynde-til-omvendelse-i-dag/

LYT

Lyt til prædikener og bibeltimer fra diverse stævner:
LYSETOGLIVET.DK

BUDSKABETS REDAKTION

Budskabets redaktionsudvalg mødes to dage om året med redaktøren og pusler med mange idéer til kommende artikler og temaer i magasinet.

Fra venstre ses Ole Solgaard, Inge Bøgel Lassen, Anton Bech Braüner, Per Månsson Westh, Alex Dahl Karlsen og Ruth Vatne Rasmussen.

Bed gerne for redaktionen og skribenterne!

TEMA:

Omvendelsesforkyndelse

Noget tyder på, at omvendelsesforkyndelse har en anden klang og spiller en anden rolle i nutiden end tidligere i historien, også i de såkaldte vækkelsesbevægelser.

Det rejser nogle spørgsmål:

- Hvad siger Bibelen om omvendelse og omvendelsesforkyndelse?
- Har der tidligere været et for ensidigt og skævt fokus på omvendelsesforkyndelse?
- Har nogen i iver efter at gøre op med en skematisk omvendelsesforståelse glemt, at der overhovedet er noget, der hedder anger og omvendelse?
- Hvilken rolle spiller det for forkyndelsen, at det folkelige gudsbillede i dag er anderledes end tidligere?

Med temaartiklerne ønsker vi at genoverveje, hvad omvendelsesforkyndelse egentlig er og inspirere til en sund forkyndelse, der både tager højde for den evige virkelighed og for nutidige menneskers situation.

Tænk på, at din tjeneste for Gud og andre mennesker har betydning her og nu, men også langt ind i fremtiden

SØREN SKOVGAARD SØRENSEN SIDE 27

FOTO: UNSPLASH

Derfor udfordres de til ikke at leve i en kuffert, men slå sig ned, leve et almindeligt menneskeliv med arbejde, familie, kærester, ægteskab og børn. Og dermed vedkende sig deres tid og sted på jorden.

JENS OLE CHRISTENSEN SIDE 23